

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ**

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

**ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ (KIBRIS
ZİRÂ'AT MECMÛ'ASI)**

Mezûniyet Çalışması

TUR – 417

Hazırlayan: Hüseyin Karaman

Danışman: Yard. Doç. Ali Efdal Özkul

Lefkoşa - 2005

*Yazın ve Okuma
Kutusu
Gönlünüz
1.9.08.05*

İÇERİK ÇİZELGESİ

Sayfa

ÖN SÖZ

Giriş	3
Zehâ'ir	5
Üzümler, Şaraplar Ve İspirtolar	6
Kuru üzümler	6
Zeytinler	7
Patatesler	7
Pamuk	7
Harrûblar (keçiboynuzu)	8
Keten:	9
Meyve:	9
Deri İ'malı:	10
Böcekçilik	10
Kozalar ve İpek İstihsâli	11
Numune Bâğçeleri	11
Mekteb Bâğçeleri	11
Tütün	12
Muvâfık Üsulde Hayvânât Yetiştirmek Hususunda Zamânın	
Şamî'l-i Mü'esir Olması Hikâmbel Zarfından	12
Mesâriyede Efkaliptos Zehâir Aleyhine Orman Seyr-i Mâmûrî Anvin Tarafından	18
1) Efkaliptos İçin Toprağın Envâî	18
2) Tohum Ekmek veya Ağaç Dikmek İçin Usûller	19
3) Tohumdan Çıkan Nebâtlara Bakmak	20
4) Efkaliptos Fidânlıklarını Seyreltmek ve Budamak	21
5) Mahsûlün Kıymeti	22
Zirâ'at Dâiresinin Neşr Ettiği Varakalar	23
Kıbrıs ve Britanya İmparatorluk Sergisi, 1924	23
Portakalları İstîf Edip Bağlamak, Zirâ'at Mu'allimi A. Panaratos Tarafından	29
Portakalların Toplanması	29
İstîf Etmek	30

Lefkoşa Hayvânât Sergisi	33
Âlet ve Edevât	34
Mûbahs'el Haşrâte Müfeallik Notlar Küvesi	36
Badem Âfeti	37
Zirâ'i Notlar	37
Eşek Arıları	38
Serçe Kuşları	38
Yarasa Kuşları	38
Kuş Çiçeği	38
Esbâb-ı Mâraz	38
Hastalığın A'râzi	38
Usûl-ı Tedavi	39
Tedâbir-i Tehafuziye	39
Pamuk Kozalarında Arz Olan Böcekler Tarih-i Hayatları ve Usûl-ı Merâkibe	39
Dikenli Pamuk Böceklerinin Tarih-i Hayâtı	40
Pembe Renkli Tarih-İ Hayâtı	41
Merâkibe Tedâbiri	41
Mağosa Kazâsı Zirâ'atı Hakkında Notlar, Mağosa komseri tarafından	44
Zirâ'at	44
Patatesler	45
Portakallar ve Limonlar	45
Narlar:	45
Hurûblar (Keçiboynuzu):	45
Zeytinler:	45
Pamuk:	45
İpek kozaları :	46
Koyunlar, Keçiler ve Domuzlar	46
Küçük Ahurlar:	46
Nümûne Bahçeleri :	47
Mağosa Gümrük İdâresinden :	47
Târih-i Tabi'îye 'Aid Notlar:	49
25-1924 Mevsimi Zarfında Sayd-ı Şikâr	51
Kıbrıs'ta Sayd-ı Şikâr	52
Eksumeduş'ta Koç Sergisi	52

Sünger Saydı	53
Limonata Nasıl Yapılır	54
At koşosu Haberleri	54
Lefkoşa At Yarışları, Neticeler:	55
Mecmû'a-i Ümür Tehriresi Hakkında İlânât	59
İlânât İçin Alınacak İcra'âtların Mikdârı	59
Husûsi İlânât	60
"Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası" Kânûn-ı Sâni, Nisan, Temmuz ve	60
Teşrin-i Evvel Aylarında Tekriben Ayın On Beşinde İntişâr Eder	60
Alat-ı Zirâ'aiye	60
Yunan Anonim Şirketi	61
Limason ve Mağosa'da N. P. Lanidis ve Şürekâsı	61
Abone Bedilât-ı Senviyesi	62
Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası Örnek metinler	63-69

ÖN SÖZ

Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası adlı bu dergi Nisan 1920'de kuruştan satılmaktadır. Bu dergi tarım, orman ve ticâret üzerine haberler içermiş olup ve Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası Dâiresinde neşr olunmuş, Lefkoşa'da hükûmet matb'asında basılmıştır.

Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası, Kıbrıslı müslüman-Türk çiftçilerinin nasıl ve nerede tarım ürünleri yetiştireceğini ayrıntılarıyla anlatmaları 1920'lerde Kıbrısta tarıma verilen önemi gözler önüne sermektedir. Ayrıca zirâî hastalıklarla ve zararlı böceklerle nasıl mücadele edileceğini ayrıntılarıyla çiftçinin anlayacağı bir dille anlatılır. Hayvancılıkla uğraşan ve tarım ürünü yetiştiren halkın ürünlerini ne biçimde ve nerede en çok kâr edileceği anlatılmıştır. Sergilerin çiftçiler için ürünlerini pazarlamada ki önemi belirtilerek çiftçilerin ürünlerini nasıl en kazançlı biçimde pazarlayacakları önemle üzerinde durularak belirtilmiştir. Avrupalılar'ın nasıl ticâret yaptıklarını ve pazar yerlerinin ticâret için önemi üzerinde durulmuştur.

Bu dergi dili itibâriyle İstanbul Türkçesi ile yazılmakla birlikte Eski Oğuz Türkçesi (Eski Anadolu Türkçesi)'nin sağlam izleri vardır: *Sulamak* eyleminin yerine *suvarmak* eylemi kullanılmış. Ayrıca eski yazılı Türk edebiyatının büyük sorunlarından biri olan imlâ hataları Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası'nda da mevcuttur: Virgüllerden sonra "ve" bağlacının kullanılması veya gerekli yerlerde noktalama işaretlerinin olmayışı ve cümlelerin "ve" bağlacıyla başlamsı buna en iyi örnektir. Ayrıca "-cık" ekinin sözcüklerdeki kullanımına da rastlanmıştır: "dalcıklar, fidancıklar". Bununla birlikte Osmanlıca'da görülmeyen, ancak Eski Oğuz Türkçesi'nde görülen "-mekliğimiz" eki de dikkat çekicidir. Görüldüğü üzere bu durumun asıl sebebi sözlü bir edebiyatın yazılı edebiyata geçiş noktasında ortaya çıkan sorunlarından biridir.

Dört yıl boyunca bana bir şeyler öğretmek için çırpınan saygı değer hocalarıma saygılarımı gerçekten büyük bir samimiyetle sunar, bana geçen emeklerini helâl etmelerini temennî ederim.

Bu tezi hazırlamamda bana kaynak sağlayan Kıbrıs Türk Cemaati Milli Arşiv'ine ve bana yardımcı olan saygı değer arkadaşım Mehmet ALTINGÜL'e teşekkürlerimi sunarım.

KIBRIS ZİRÂ'AT MECMÛ'ASI

NİSAN 1920

Kıbrısta zira'at , orman yetiştirmek ve ticâret için üç ayda bir neşr edilen mecmû'adır fiyatı üç gurûşdur(Dört binâ')

Kıbrıs zira'at mecmû'ası dairesinde neşr olunmuştur.

Kıbrısta Lefkoşa şehrinde hükümet matba'asında tab' olunmuştur.

Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası:

Kıbrısın zirâ'at, orman ve ticâretinden bahs-ı risâledir. Üç ayda bir neşr olunur.

04, Kısım 4/Nisan 1920 fi 3n.g

Mecmû'a-ı hey'et-i idâresi (yönetim kurulu gazalar) tarafından teç nazar-ı mutâli'eye (okuyucular) alacak olursak 1924 senesinin zirâ'at-ı naçta-i nazarından (zirâ'at okuyucularından) olduğu hiç bir vechle (yönden) idi'a edemeyiz. Buğday ve Arpa ve emsâl-i zehâ'ir ve mahsûlatı kadar iyi değilse de diğer peç yüksek fiyâtlar istihsâl (üretme) edilmiştir.

Çok ve zehâ'ir (ambarda saklanan hubûbat) gibi mahsûllar ümûmiyyet i'tibârı'ya iyi fiyât vermişlerdir. Bu bâbda mûcib olacak pek az şey vardır.

1923 senesi o ilinde zirâ'at dâ'iresi Britanya İmparatorluk sergisine eşyâ ve pullayıp irsâl etmekle (yollamakla) pek ziyâde meşgûl olmuştu.

O zamân raporlardan istidlâl (işaret edilerek) olunduğuna göre Kıbrıs portakallarının, lokumlarının ve tatlılarının pek ziyâde muzher-i takdir (taktirlerin arkasında) olunduğuna şüphe edilmez. Cezyerenin tanıtısalara yine pek ziyâde ragbet edilmi ve lefküre işleri için Prenses Mari tarafından muşaderde bir sipariş verilmiştir.

Kıbrıs çiftçilerinin kuvve-i inbâtiyeyi (yetiştirme gücü) tezyid eden (ziyâdeleşen) kimyevî gübrelerden istihsâl edilen (üretilen) münâf-i âkibet-i idrâk etmeye başladıklarını şimdiki hâlde küllî-i makdûr (genel güç) kimyevî gübre idhâl edilmesinden istidlâl (işaret edilen) olunuyor. Zira'at Dairesi tarafından senelerden beri cezirenin (adanın) muhtelif (karşıt) sahalarda katiatda (asla) icrâ edilen bu gübrelerin isti'mâli ne gibi şâyân-ı istifâde-i netâ'ic (sonuçlardan yararlanma) zâhir olunmuştur.

Tecrübe-i katiâtının (kesin tecrübelerin) tevsî (genişletilme) edilmeleri ümid edilmektedir. Çünkü re'y-i ilga'yin (görünüşünü kaldırmak) görülecek netâ'ic-i çiftçilik nokta-ı nazarından bir çok kitâplar veya ilân-nâmeler okumaktan ziyâde istifâde-i mucibtir (faydalanmanın sebebidir).

En yeni tarzdaki zirâ'at-ı âlât ve edevâtı (aletler) için çiftçiler tarafından gösterilen arzu nazar-ı dikkate (önemli bakışa) çarpaçak derecede tezâyüd etmekte (çoğalmakta) ve bunları idhâl eden muhtelif mu'assesât (tâ'sis olunmuş) pek iyi bir harekette bulunuyorlar. Sabanlar, tranktörler bil-hâsa halk nezdinde makbul ve mergûbtur (rağbet edilmiştir). Ahiren (en son) bir kaç harman makineleri dahi idhâl edilmiş ise de umûmiyyet itibârıyla şâyân-ı memnûniyyet olmamıştır.

En ziyâde (en fazla) mehillik (vâde) olan muhtelif hastalıkların münh-i zemininde (geliş sebebinde) âsî -i isti'mâli (tavuk kanasına tutulmuş olanı kullanmayı) külli (genel) surette icrâ elinde olması hasbil (göre) ile tedricen (yavaş yavaş) intibâh-ı husûl (üretmedeki uyanma) bulunduğu ve köylülerin şimdiki hâlde hastalep zuhûru üzerine keyfiyet-i tıbb-ı baytar-ı şu'besine (baytar hekimliği şubesinin keyfiyetine) ihbâr etmeleri (haber verilmesi) bu şu'benin mesâ'isi köylüler tarafından takdir edildiğini göstermekle olduğu tabib-i baytariyenin (baytarlık hekimlerinin) verdiği raporda zikr ve beyân ediliyor.

1923'te 14315 hayvân ihrâc edildiği hâlde 1924'te 35792 hayvân ihrâc edilmiştir.her sınıftan ihrâc edilmekte olan hayvânâtın adedi tezâyüd (sayısı çoğalmakta) etmektedir. 1924 senesi zarfında küllî mikdârda meyve ihrâc edilmiş ve şimdi Zirâ'at Dâ'iresi lâyıkiyla ma'lûmat sâhibi bir ilm'ül- haşerât (böcek bilimi) mutahassısına (bir şeye mahsûs olana) m'alik olduğunda şurası kat'iyen tehakkuk (gerçekliği anlaşılan) etmiş bir keyfiyettir ki senevi (yıllık) istihsâl edilecek meyvenin mikdârı tezâyüd edilecektir (çoğalacaktır). Çünkü meyveleri külli sürette tahrib eden büyük âfetleri tedricen tenâkus (azalma) edip azalacaktır. Kezâ Zirâ'at Da'iresi şimdi meyvenin en muvâfık sürette toplanması üsulun, dela'il (delil olan) ve berahin (tanık) ile isbat edecek olduğundan bil-netice ecnebi-i memâlik-i pazar ticaretinde daha iyi fiyat elde edilmesi mucib olacaktır.

Hasır altında senevi teşhir edilen (sergilenen) sığır, domuz ve atlar gibi hayvanat sergisi ba'z sınıfların ve bil-hâssa erkek merkeblerin zayıf ve zebun olmalarına rağmen medar-ı temiz bir mufakkiyyet elde etmiş.

İyi yetiştirilmiş halis elden hayvanat celb ve idhal edilmesinin ne gibi tenaci-i tevliid (fısıltı doğurma) ettiğini anlamak isteyen kimse için bu sergîlerin her *hangî birini* ziyaret ettiren şimdi teşhir edilen (önlene) hayvan ile 10 veya 15 güne mukaddem-i teşhir (şöhretiyle sunulan) edilenleri mukayese etmesi katidir (yeterlidir). At koşusu meydan-ı at cinsi yetiştirmek hususundaki teşamili görmek için en muvafık bir hamaldır.

1924 senesi zarfında zehâir-i hasâdiyenin (tahıl hasadının) tenâkusunu (azalmasını) mucib olmaktan mes'ûl (sorumlu) olan kurak bahâr mevsimi müstesnâ olmak üzere havâ zirâ'at-ı nokta-i nazarından pek iyi idi. Yaz mevsimi serin olduğu gibi (soğuk) bahâr yağmurları dahi erken başladığından fi'l-hakika senenin soğuk üç iyi zarfında bir çok senelerin tecrübe-i neticesinde yağmurların pek ziyâde olduğu tezâhür etmiştir.

Zehâ'ir:

1924 senesinde elde edilen tenâci-i âkdemini (eski tutanak) beş sene ile mukâyese eden cedvel bir vechâtıdır.

Burçak		Yulaf		Arpa		Buğday		
Saha/mikdâr		Saha/mikdâr		Saha/mikdâr		Saha/mikdâr		
Dönüm	Kıyye	Dönüm	Kıyye	Dönüm	Kıyye	Dönüm	Kıyye	Sene
184452	195000	80720	209000	338611	1292000	573755	1851000	1924
181820	193000	42477	286000	339209	2441000	537420	2611000	1923
182279	108000	43917	217000	303382	2258000	578094	2492000	1922
203260	170000	49044	233190	289648	2100100	592996	2380000	1921
91928	344000	29993	1861511	330838	2205767	440709	220837	1920

Üzümler, Şaraplar Ve İspirtolar:

Şarâb umâlî san'atı kati'yen tekmiil etmektedir. Zirâ'at Dâ'iresi şarâb istihsâl eden köylerde yaşayan mütehasusları istihdâm etmekte devâm ediyor ve bunlar köylülerce hakikaten matlûb (taleb edilen) olan şey'in ne olduğunu izâh edip göstermektedirler. Halk umûmiyyetle katrân hulâsını pek az mikdârda isti'mal etmektedirler. Hiç şüphe yok ki Zirâ'at Dâ'iresinin bu bâbdaki mesâ'isi takdir edilmiştir. Çünkü orada kaldırılmış der-pir (en önde) edildik de cezirenin (adanın) her tarafında bir feryâd kopmuştur. Tekrâr ticâret bulmak maksadıyla külliyyetli mikdârda şarâp hârice irsâl edilmiş ve bu sûretle müşterekü'l-a'mil (ortak sebebler) şirketler doğrudan doğruya alış veriş edebilerik mütevessitlerin (araya girenlerin) kazançlarından kurtuluyorlar. Zirâ'at Dâ'iresi, Biritanya imparatorluk sergisine takriben 300 köye üzüm göndermiştir. Bunlar beyâz yaş üzümünden yapılmış ve dâ'irenin yedisine vâsıl olmuştur.

Cezirenin tâze üzümler, şarâplar, ispirotolar, kuru üzümler mahsûlâtını gösteren cedvel bu vechatidir.

Şarap ve İspirto fabrikası	İspirto gakin	Şarap gakin	Taze üzümler kıyye	Ziâ'at tahtındaki saha dönüm	Bağ yetiştirenlerin adede	Sene
864	819602	2955446	34000000	260000	16000	1924
123	299146	5771890	41496213	241280	16000	1923

Kuru üzümler:

1920	99974	Kıyye (okka)
1921	1187100	Kıyye (okka)

1922	2209120	Kıyye (okka)
1923	2334075	Kıyye (okka)
1924	313212	Kıyye (okka)

Zeytinler:

Şimdiye kadar istatistikler yedimize vâsıl olmadı. Fakat sene zeytin mahsûl hakkında vasati (ortalama) derecede idi.

Patatesler:

Patatesler hakkında külli miktarda hastalık olmuş ise de keyfiyyet-i hükûmet ilm'ül-haşerât mütehasası tarafından nazar-ı dikkate almaktadır. Ümit olunuyorki bundan sonra nazara çarpacak tehâmül elde edilecektir.

Pamuk:

Marül – te'essül (acıma ile) tohum kabuğu kurdu (seke güya gusı peyalla ve Ia aryas Insulana) 'nın hasârâtı (hasârları) yüzünden pamuk mahsûli za'it ve bereketsiz idi. Bu âfetlerde nazar-ı dikkate çarpacak sûrette tezâyüd (çağalan) vukû bulunduğundan şiddetli tedâbire (tedbirlere) tevessül (vesile olan) etmek icâb eder. Tütün saplarının sökülmesi hakkında bir emir isdâr (emir çıkarma) edilmiş ve her ne kadar bu emir intizâr (beklendiği) olunduğu vechiyle umûmiyyet itibârıyla amaca makbûl olmadıysa da bir çoklarıyla buna dâ'ir bizât görüşmüş olduğum çiftçiler şiddetli tuzâbire tevessül edilmedikçe nihâyet kendilerinin mütezerir (zarar görmüş) olacaklarını anlatıyorlar.

Bu kurtlar tarafından ika' (dayanma) edilen ziyan mısırdaki beyan olunduğu üzere bu kurtlar pamuk için bir afet olarak te'sis edince bunların hücumları neticesinde pamuk yetiştirenlerin pâre ziyanı 50,00,000 lirayla belîğ (erişmiş) anlaşılıyor. Biraz seneler sonra cezirede pamuk mahsûli yetiştireceğini zann ederim ve bunu mütame'innen (zihni rahatlamış olarak) söyleyebilirim. Pamuktan mâ-'adâ (başka) böceklerin hücum ettiği

bamya ve hatmi (yana iyileştirici bitki türü) çiçeği gibi nebâtlar (bitkiler) vardır ki, bunları da kış onları zarfında telef olacakları muhaktır.

Geçen iki seneye âit pamuk istatistikleri pamuk istatistikleri

Sene	Saha/dönüm pamuk mahsûl	Kıyye
1923	18000	996343
1924	31729	1499310

İthâlâtçılar hâricden külli mikdârda apiyi (çok iyi) tohumluk patatesleri getirmekte devâm ediyorlar. Zirâ'at Dâ'iresi de bunu mümkün olduğu mertebede teshil (kolaylaştırma) etmektedir. Kıbrıs'ta yetişen patatesler zann ederim ki her patates kadar iyidir. Bina'en-aleyh Londra pazarında diğer memleketten gelenlerle müsâbaka edecektir. tecrübeler erken ecnâs-ı muhtelif (çeşitli ihtilaflar) ile icrâ edilmektedir.

Geçen iki senelik patates istâtistikleri:

Sene	Saha / dönüm	İstihsal edilen
1924	7819	2520210 kıyye (okka)
1923	16228	5720990

Harrûblar (keçiboynuzu):

Bu sene hastalık ilm'ül-haşerat mütehasusunun nazar-ı dikkatini celb (çekici) etmektedir. Mütehasus mğmâ-ileyh (adı geçen) girne'de yaz mevsimi evâ'il (ilk vakitler) zarfında külli vasit sarf etmiş ve kemal-i dikkatle târih-i hayâtı tettebbu (geniş bilgi edinme) etmiştir. Bil-tabî (tabî'iyatıyla) neta'ic (neticeler) bir günde elde edilmez. Bu sene mahsûl iyi olduğu gibi fiyâtlarda iyi idi.

Harrûb İstâtistikleri :

Sene	Harrûb Ağaçlarının adeti	Harrûb mahsuli
1924	2549810	223986
1923	2703403	114530

Keten:

İlk kıbrıs keten işirketi zevetya'da fabrikâsı ikmâl etti. Bu fabrikâda cezire mahsûlunun kısm-ı â'zami çerh ile temizlenmiştir.

Cezirenin keten yetiştirmeğe elverişli olduğuna az şüphe edilir. Bu sene zarfında pek külliyetli saha ekilmiştir. Zirâ'at Da'iresinin muhtelif kat'ât (tahıl fiyatlarının yükselmesi) ârâzi isticâr (kiralama) etmiş ve işbu kat'âtta en münâsib ve münbit (ekini güzel yetiştiren) toprağı bulmak maksadıyla tecrübeler icrâ etmektedir. Müsteraklaşan (çalınan) bu sene zarfında cezirenin her tarafında gezip dolaşarak köylülere istidâdâna nasihatlar vermekle meşgul idi. Çarh ile işleyen tecemmüm (herkese ait olan) edecek olursa şüphe yok ki külli mikdârda keten yetiştirilecektir. İngiltere'de alınan fiyâtlardan belâ-süphe tahakkuk etmiştir ki kıbrıs'ta mükemmel keten yetiştirilebilir ve hatta yetiştirilmeğe başlanmıştır. Gönderilen nümüne hakkında iyi raporlar alınmış ve belçika'da satılan bir paket 200 liradan az olmamıştır.

Meyve:

Bu sene portakallar için 1000 tane 4 lira kadar verilmiştir. Bu pek yüksek bir fiyât olup mahsûlâtta külli mikdârda olduğundan portakal yetiştirenler pek ziyade istifâde etmişlerdir. portakal mevsimi esnasında magosa'da devâmlı sefa'in nakliyâtı vukûl bulmuştur. Biritanya imparatorluk sergisinde büyük kıbrıs portakallarının 9 peniye satılmıştır. Binaen-aleyhzann ederimki, ingiltere'ye bir satış mahreci (dışarı çıkacağı) gib bakmamız icâb eder. Kaysılar, şeftaliler, elmalar, limonlar, kirazlar, cevizler ve sâ'ire gibi meyveler iyi mahsûl verdiler. Kirazlar bi-l-hâsa müstesnâ sûrette iyi idiler. Dağlık yerdeki köylerde aşî yapmak ve tohum vermek zirâ'at dâ'iresinin mütehasuslarına teftiş etmek ve budamak için bir merkez teşkil etmek maksad-ı âslisiyle

(hususî maksatla) hükümet tarafından 150 dönümlük bir kıt'a isticâr edilmiştir. Zirâ'at hakkında iyi usûller gösterildikçe cezirenin kendi istihlâkâtı için kâfi mikdârda mahsûl alacağı gibi külli mikdârda hârice gönderebileceği vâreste-i kayd iştibâhtır.

Kezâ (böylece) her cinsten zahireler; patatesler, sebzevât (terikutçıya'da yetiştirilmektedir. Ümit olunur ki ileride orada bir hayvan ahır dahi te'sis edilecektir.

Deri İ'malı:

Geçen sene ingiltereden sipâriş edilen makina vâsıl olmuş ve fabrika zâten işlemekte olduğundan makinanın vüzû ve te'sis ivrâ edilmiştir. Derilerin ve sâ'irenin fiyatlarına gelince, bunlardan külli mikdârda oraya gönderilmiş ve pek ziyâde takdirâtı mazhar (bir şeyin çıktığı yer) olmuştur. Her ne kadar pek çokdibâgatçılar (hayvan derilerini terbiye edenler) ve sâ'ir kimseler deri ıslâhı için verilen derslerde isbât-ı vücûd (isbâtlanmış) etmişse de şimdiye kadar hükümetin gösterdiği nümüne-i ta'kib edilmemiştir.

Böcekçilik:

Sene zarfında 8445 önce tohum kozadan çıkarılmıştır. Bunun 3737 öncesi fransa'dan idhâl edilmiş ve 4708 öncesi de mahalliyen (yerel olarak) yetiştirilmiştir. Bu mikolârın cezire ihtiyâcâtı için kâfi (yeterli) görülüp anlaşılmıştır. Binaen-aleyh (bundan dolayı) sene nihâyetinde idhâlât için daha ziyâde (fazla) ruhsat tezkireleri isdâr (berât çıkarma) edilmiştir. Tohum kozası istihsâli (hasıl etme)pek ziyâde memnûniyeti bahş idi. Kıbrıs'ta yetiştirilen yumurtalardan fransanınkilerinden daha iyi neticeler elde edilmiştir.

Böcekçilik müfettişlerinden beş kişi böcek yetiştirenlere ve sâ'ireye bir mu'tâd-ı ma'lûmât (bilinen alışılmış şeyler) vermekte meşgul edilir. 12 kız mektebine tohum verilmiş ve müfettişler kuluçkaya koyup uyandırmak ve sâ'ire hakkında ta'limat vermişlerdir.

Zirâ'at dâ'iresi tarafından ipek kozalarını sarmak için çıkırık te'sis edilmiş ve bu sa'nata merâklı olanların ziyâdesiyle merâkını celb etmiştir. Takriben (yaklaşık olarak) 1000 kişi bu çıkırığı ziyâret etmiştir.

Böcekçilik derslerine devam eden 37 kişi ipek böceği yumurtalarını yetiştirmek için şahâdat-name (tanıklık mektubu) olmağa kâti nûmru (bir şey karşılığında verilen rakam) kazanmışlardır. Bu yumurtaları yetiştirmek için 45 şahâdat-name isdâr edilmiştir.

Kozalar ve İpek İstihsâli:

İstihsâl edilen ipek	Çıkıkta geçirilen kozaların yekûnu	İstihsâl edilen kozaların yekûnu	Mahalliyen istihsâl edilen ipek böceği yumurtaları sandıklarının adedi	İstihsâl edilen ipek böceği yumurtaları sandıklarının adedi	Sene
2474	24140	179245	4708	3737	1924
2936	26193	122164	5276	2389	1923

Numune Bâğçeleri:

Bu numûne bâğçeleriyle bâğlar çiftçilerin çok merâkını celb ediyor. Bu numûnelerden on biri bâğçe ve dokuzu bâğ olup on tâne tecrübe fidânlıkları vardır. Meyve ağaçları yetiştiren mahallelerde bunların adedi tezyid edileceği (çoğalacağı) zehâ'ir ve sâ'ire için de tecrübe kıta'âtı yapılacağı me'muldur. Bunlar şubelere yakın yerlerde te'sis edileceğinden teftiş vazifesi meşkul olmayacaktır.

Mekteb Bâğçeleri:

Bu sene zarfında 105 bâğçe işletilmiştir ki bunlar hep mekteb bâğçeleri nâzariyenin nezâreti altında idi. Bu bâğçelerde 23033 eşçer ekilmiş, bedeli te'diye edilmek üzere 34319 nebâtât tohumu isdâr edilmiş ve 10640 nebât mücânaen verilmiştir (yetiştiricilere verilmiştir).

Tütün:

Lâzikiyye tütün şirketi zirâ'at dâ'iresi bir paket lâzikiyye tütünü tohumu gönderdiğinden bunu tecrübe için o rihu (rüzgârı) ve kâküpter yâda birer kıt'a-i irazi istihcâr edilmiştir ki bu iki kıt'ada tütün yetiştirilerek içilecektir.

Son iki seneye ait hayvânât istâtistikleri

Develer	domuzlar	Keçiler	koyunlar	Boynuzlu Hayvanlar	Katırlar	Merkepler	Atlar	Sene
1303	24762	179555	239672	43852	8023	43091	3629	1924
1355	18541	176977	254547	47078	8070	42985	3499	1923

Son iki sene zarfında ihraç edilen hayvânât

Domuzlar dişi-erkek	Koyunlar dişi- erkek	Keçiler dişi- erkek	Öküzler dişi- erkek	Develer dişi- erkek	Merkepler dişi-erkek	Katırlar	Atlar dişi- erkek	Sene
459-519	5252- 2021	84-129	58-2503	39-40	724-898	974	-45	1924
2633- 1740	11612- 4005	1506- 954	3525- 5485	84-116	801-905	3222	-124	1923

Muvâfık Üsulde Hayvânât Yetiştirmek Hususunda Zamânın Şamî'l-i

Mü'esir Olması Hikâmbel Zarfından:

Üsule muâfık hayvânât yetiştirmek için cezire ile inâd-ı kelâm (söz söyleme) etmeğe meyil (eğimli) isede meyillilerimizdeki ba'z kimseler bu ta'birin meşmulini (kapladığını) tezkir etmek husûsunda haber-dârız (haberliyiz) ki sûret-i husûsiyede yetiştirilmiş ba'z hayvânât bir rol tahayyül edilemeyen mikdâr-ı külliyyede (bütün miktarlarda) süt vermek husûsunda tekâmül (olgunlaşma) etmişlerdi. Şurası da bizce malûmdür ki bol süt gelmesi ineğe verilecek gıdanın keyfiyyet ve kemiyet (sayı) ile

mütenâsibdür. Fakat bu ceziredeki bayâgıbir köy ineğinin dünyânın müştehir (ünlü olan) inekleriyle rekâbet edebileceğini tahayyül edecek hiçbir budalanın bulunacağını kimse farz ve tahmin edemez. Bu müştehir ineklere verilen gıdanın zengin ve bol olmasının bu hususda bir dahli (etkiyi) yoktur. Fi'l-hakika şu nokta dahi tahakkuk etmiştir ki meşhur süt inekleri nesilleri için tarafımızdan masrût (sarf olunmuş) olan mesâ'i-i vücuddaki (oluşan mesaşdeki) süt gıdâlarının izdiyâdını (çoğalmasını) intaç(sonuç verme)etmekten başka bir şey'e dest-res (el yetiştirmek) olunmamıştır. Nu nasıl oluyor?. İnsan yoktan hiçbir şey ihdâs (ortaya çıkarma) edemediği gibi bir şey'e diğer şey ilave etmedikçe onu tezyid edemez o halde şimdiki meşhur nesillere biz ne gibi şeyler ilâve edebildik? Şu noktada iyice ma'lûm olmuşturki her zi-hayat (canlı) bedeninin her hangi bir kısmı isti'malden (kullanmaktan) uzak bulunduracak olursak neticesinde o kısmı da zûmur (bir hayvanın beslenmeyip zayıf kalması) vuku'unu intac eder. Bu sebeble tekmil kurdlar, tilkiler, yâbâni kuşlar, çakallar ve sâ'ire gibi hayvanların kulakları daha dik durur. Çünkü bunlar idâme-i mevcûdiyyetleri (varlıklarını sürdürmeleri) için pek keskin hâssa-i sâmi'aya (kulaktaki işitme gücünün keskin olması) ihtiyâc hiss edilir. Fakat kendi gıdâsı nev'-i beşerden (insan türünden) olan sâhibinden olan ehl-i köpek o gibi keskin sâmilaya arz-ı ihtiyâc etmez. Bu sûretle bu gibi hayvânların kulaklarındaki 'adalâtın (kasların) kuvveti binlerce seneler zarfında gittikçe azalarak isti'mâlden (kullanmaktan) kalır. Bunun neticesi olarak o içinde yetiştirilen hayvânât ehliyyesinin (becerisinin) artık kulaklarını kaldırarak hafif sesleri işitmeğe kâbiliyyetleri zâ'il (sona eren) olur. Diğer cehtinden biza't yapılan tecrübeler neticesinde ma'lum bizim kollarımızdaki ve bacaklarımızdaki adalat-ı idma'n yapmakla kava'sı külli mukda'rda teza'yüd eder ki buda fenaen sabit olmamış olsa idi böylece süt gadelerinin teza'yüd edebildiğini bil- mukayese-i mûna'kaşa edebilirdik.

Baz hayvanat bikariye nesillerinin süt gadelerini işleterek tezyidi imkanı hasıl olduğunu söylemekte hak bulabiliriz ki bu tezayüdü elde etmek için ilave olunan şeyde o işletmedir.şimdiki halde bu meselenin bir dereceye kadar sade olduğu görülüyor.fakat şimdi kendimize şu suali irad edelim: Farz edelim ki biz bayağı bir köy olarak önden ali-i el-devam günde altı defa süt sağarsak süt ne kadar seratte tehasül ederse onun yükünü iştihar etmişsüte yakalaşacak dereceye getirebilecekmiyiz? Her ne kadar bu sûretle hareket ederek bir çok seneler sonra sütün mikdarı tezyid edilebilirse de yine

iştihar etmiş stllerin sevdiği mukdarına vasıl olamayacağız.Fakat yapılan tecrübeler ile sabit olmuştur ki en stllerden al-i el-devam nesil yetiştirecek olursak birkaç karın sonra srlerimizin süt mukdarı dikkati celb ededcek bir srette tezayd ettiği görülecektir.Bu tezayd ancak(bizde tezahür ettiği vecihle) srf mesa'i ile elde edilebilir.Bir kimsenin kendi ka'rı için sütlerin her birini da'ima' son damlasına kadar sağdığı halde bazılarının süt gadeleri üzerine sarf edilen mesa'inin diğerlerinininkinden nasıl fazla icra'-i te'sir ettiği sua'lini kendimize ira'd edelim.

En ziya'de iştiha'r etmiş nesillerin mualinesi hakkında bir iza'ha't vermek iktiza' eder.Bunlar hakkındaki kuyu'd bir asr veya daha ziya'de müddet zarfında muhafaza edilmiştir.Binaen-aleyh benim kana'time göre şu noktayı sret-i sahihada tezizkar ediyorum ki her ha'l ve srette meşhur sttl hayvanların dişi zürriyeti bir asırda pek az nesil teveleyd ediyor,tabir değerle iştihar etmiş büyükannesi ve oğlu hep kendi annelerinin yaşlı zamanlarında buzağı teveleyd etmişlerdir.İştihar eden ineğin dişi cedelerinin kitlenmesi zamanına kadar her sene bir buzağı teveleyd olmadığı halde yazıyor.Fakat der-hatır ettiğime göre mutadolan kitayetten tezahür edeyor ki her müstekim anaç inek dokuzuncu veya onuncu buzağı idi.Hatta bazıları onüçüncü veya onuncu buzağı idi.Hatta bazıları onüçüncü veya ondördüncü buzağı idi.şu da muhakkaktır ki hiçbir iştihar etmiş inek kendi zürriyetine göre onbeşinci buzağıdan aşağı az bir cedde gösteremez.şimdi şübhe etmezin süt gıdaları üzerine mesaruf olan hizmetimizin kaydı vardır.

Bundan tezahür eder ki zamanın amel-i musar olması mesai ile mşteriken tezabik edilmekle olur.Diğer bir halet-i nokta-i nazara alalım.pek çok seneler zarfında yarış atları yetiştirenler koşularda defaatle kazanmış zrriyetten gelen kısraklarda memul bir takım netaice ma'ruz olmuşlardı.Fakat boynundan pek çok şey intizar edilmeyen bir kısrakta daire-i imkanda nemayan olan pek çok şeyleri keşf etmekle hayretbaş netice-i mergubeye dest-res olmuşlardı.Bir müştehir yarış atı ne gibi şeye maruz kalır?Bu gibi bir at daha geçen yaşında ataletle oturup yem yemeğe terk edildiği vuku bulmamışmıdır?Diğer cihetten daha az bedbaht olan kardaşı intizar neticelere maruz kalan sahibi tarafından yarış meydanlarında koşu yapmağa icbar edilmişti.Bunun sahibi mit ediliyordu ki atını koşturmağa devam ederek onun yüzünden duçar olduğu ziyanlara tekabül edecek bir şey kazanabilecektir.Ve akıbet at ihtiyarladığı halde sahibi

onu beslemeğe devam etmeğe karar vererek ondan biraz şey daha kazanmak istiyordu. Bu tarz hareket elli sene olana kadar daima devam ediyordu.

At yetiştirenlerin bazıları anlamağa başladılar ki koşularda büyük kazançlara nail olan kısarak her ne kadar işe yaramaz bir hale geliyorsa da kazananın biraderinin ekseriya bir büyük koşu atı oluyordu idi. Bunun üzerine bu söz işihar etti ki insanın yalnız bizat koşu kazananı yetiştirip beslemesi muvafık olmayıp onun kanından geleni yetiştirmek icab eder. Bundan tezahür eden nedir? Daha az muvafık olan kardaşı müşekatli işte devam ettirilmemiş ise ahırda beslenmek için mucib-i fa'ide olmuştu. Bunu yetiştirenler akıbet bir hataya duçar olduklarına dair bir şübheye maruz olmuşlardı. Çünkü "Kazananın kanından gelen" de bizat kazananıdan daha iyi olmadığı sabit olmuştu.

Kendim bizat koşu atları yetiştirmediğim için bil-delil müd'ayata kıyam etmemeliyim. Fakat zannederim ki bu fikrim doğru idi. Ve tehdis eden hatta suret-i tatbikten ileri gelmişti.

Bu halde biz adalat hakkında beyan-ı efkar etmekteyiz. Ve bu noktanın dermeyan edilmesi de insanlarda imkanı-ı vücut temin etmek için onları uzun müddet meşekatli iş altında isti'mal etmeğe devam eylemek ve ondan sonra bir kısarak yetiştirmek için beslemeğe başlamak icab eder.

Hepimiz "Eklips"in tarihini biliriz. Her ne kadar ben koşu atlarının nesil ve zürriyet'lerini yakından mütala ve tetbi etmediysem de şu nokta-i menzurum olmuştur ki pek çok koşular kazanan müşthir atlar kendilerinin ecdadını hatt-ı müstakiminde çiftleşmelerinde uzun fasılalar görülmüştü. Binaen-aleyh bu ecdad yetiştirilmezden ikdam ne dereceye kadar işlediklerini öğrenmek mucib-i istifadadır.

"Leverak-i sattar" diğer bir şayan-ı hayret hadisedir. İbtidai nesil yetiştirmeğe başlayan edvared-i laverak kendi suret-i tatbikine dair bir kayd bırakmıştır. İşbu kayıttan biz istidlal ediyoruz ki ataletin yegane koşular idi.

Muma-aleyh bir ırkın ve bir dişi köpek alarak bunları koşturmaktan ise hayatlarında biraz daha sam'alarını kuvvetlendirmek için bil-inkta' işte kullanmıştı. Yaşlanmağa başladıklarını görünce birader ve hemşire öldüklerini nazar-ı dikkate almayarak zürriyetimiz kalmamaları arzusuyla bunları ve bunlardan anaç köpeğin ikinci karında bir dişi zürriyeti tevellüd etmişti.

İstevun-ı henik köpekler hakkında yazdığı Amerika'da at koşusu amaca mucib-i istihsal surette mevk'i-i icraya edilmiş ve koşu meydanında pek çok tecrübeler geçirerek mükafat kazananların Amerika'ya gittikleri zamandan beri zürriyetleri arsında zamanın bir amil-i musir olmasıyla beraber yarışların bu iştiharına badi olan baz 'uzularda cehd ve gayretle icra edilen idman-ı mücerred tesadüften ibaret midir? Keza, münezur olan bu vak'aların mantıken matlub olan nazariyat ile tevafık etmesi de mücerred bir tesadüften ibaret midir? Ben bunu bilmem. Fakat da'i-i merak bir mesele olduğundan şimdikinden daha müşkafane tetb'i etmek icab eder. Şu nokta kaydedilmeye şayandır ki koşu atı ile ta'limli av köpeği hakkında uzun fasılalar kırk erkek ve kırk dişi ecdata tezahür eder. Halbu ki en bol süt veren inekler bu fasılları yalnız dişi zürriyet hatında gösterirler.

Anaç babalar ve bunların büyükbabaları ve saire takriben her defada pek genç zürriyet tevellüd ederler. Fakat bu noktayı kayd etmek daimi meraktır ki bu erkek cinsler yaşı ilerlemiş anaların oğulları idi. Bir öküz ceddin beş veya altı yaştan fazla olduğunu gösteren bir kayd olmadığına inanırım.

Bundan anlaşılıyor ki 'uzûk-ı ıslahı matlûb olduğundan yalnız bir erkeğe veya yalnız bir dişiye hasır edilir ve onun yaşlanmış olması icab eder. Halbu ki diğerin her ne kadar mukabil-i hattaki yaşlanmasından tevellüd etmiş ise de yine genç duruyordu. Bundan tezahür ederek bu keyfiyet için bil-hasa aynı 'uzû üzerinde tecem'i edelmesini taleb eden nazariyeye tam tabi'ata tevafık edecek sûrette tedahul eder. İhtiyarlamış bir anaç erkek hayvanın erkeklik has-ı mümîzesinin kendi zürriyetine intikâl etmesini icab eder. Şu noktada sûret-i muhakakada şâyân-ı tavsiyedir ki kuvvetli tecrübeler netîcesinde kaliteli yumurta yumurtlayan cinsleri yetiştirenler bir yaşındaki horozla iki yaşındaki tavuğu nesil yetiştirmek için çiftleştirmektedirler. Şu keyfiyette sahte-i

mahrundur ki üç yaşındaki bir horozla bir yaşındaki pilicin çiftleşmesi birinci karında iyidir. Fakat daha sonra tevellüd eden karınlarda büsbütün faydasız olduğu görülmüştür.

Rebab-ı fenni uzun müddet yoran bir mesele vardır. Darwin zükûriyet ve Anasit'in has mümizesinin intikâli husûsunda bir mübâhsede dermeyan etmiştir ki nev'i beşerin kısım-ı zükûrunda sakalın tekâmmül etmesi istifâ-i tabî'atın neticesidir. Çünkü sakal kadınlarca makbûl ve cazibedir. Ve bunun böyle olduğu, başka bir sûretle izah edilemeyeceğinden kabul edilmiştir. Tarihî zamanlardan beri tıraş için erkeklerde bir meyl mevcut olduğu ma'lumdur. Çünkü erkekler izdivâc-ı senine vâsıl olduklarında sakallarını tıraş etmek isterler.

Eğer, Darwin isabet etmiş ise biz kendimize sual etmeliyiz ki kadınlar ne için ve ne zaman kendi şekil ve endamlarını tebdil eylemişlerdir. Erbab-ı fenn nezdinde bu hâlet bir müşkile teşkil eder. Fakat biz yukardaki tezilânı hayvanat hakkında derc edilenden ihrâc etmek ihtimâlinikabul edecek olursak müşkülât-ı zâ'il olur. Şimdi farz edelim ki nev'-i beşerin her iki cinsi fi-alâsıl , senrüşte vasıl oldukları seneden itibaren yüzlerinde kıl büyümesine müste'id idi. Madem ki bir erkek senrüşte vasıl olduktan birkaç ay sonra tamamen iktisâb-ı kuvvet eder , tecavüz etmek için bayağı bir çocuktan daha ziyade mufakıyetli olması mu'tad olmak icab eder. Diğer cihetten bizce ma'lumdur ki vahşî 'arklar arasında daha genç kadınlar erkeklerce cazibedar olmağa mazhar olurlar. Binaen-aleyh şu noktayı tahkik etmişlerdir ki sayılmazlar karınlar zarfında bizim cins zükûrdan ecdadımız kâmlen sakallı idiler, halbu ki cins anasın tez vücuttan evvel sakal büyütmek için pek az zamanları olduğundan sakalsız olmağa meyl ettiler. Tabir diğerki sakal büyüten nev'-i beşerdeki iki cinsten birinde fa'l olmağa vakit müsâ'id bulmuş ise de diğer cinsten bu fa'aliyet için müsâ'id zaman olmadığından cins-i anasta bu hezâle maruz olmuşlardır.

Bu gibi mübahisenin zirâ'ate hasr edilmiş bir mehmû'ada haricî olduğu tabî'î ise de bir fennî mu'amayı hal etmek için müsâ'id bir nazariye bulunduğu bu gibi nazariyenin sahte makrun olduğuna kuvvetli zann ve ihtimal hasıl olur. Binaen-aleyh bu biraz gülünç görülüyorsa da mevsû-i bahis olan hedef istihfâf ile red ve inkar edilemez(Mâba'idi var).

Mesâriyede Efkaliptos Zehâir Aleyhine
Orman Seyr-i Mâmûrî Anvin Tarafından:

1) Efkaliptos İçin Toprağın Envâ'î:

Orman Dâiresinin Lefkoşa'da, Atalasa'da, Lakkovunara'da, elde edilen netaikten istidlal olunduğuna göre alallade yetiştirilen efkaliptos, toprağın keyfiyeten tehalüf ettiği birçok yerlerde, küllî mikdarda yetiştigi tahkik etmiştir. Lefkoşa civarındaki zengin toprakta bol su olduğundan bil-tab'i en iyi neticeler istihsal edildiğini söylemek icab etmez. Bu mesellû-i mevak'ada ağaçların kırk senede yüz kadim-i irtifâ' ve muhiti oniki kademe vasil olmuştur. Şu nokta şık ve şübheden arı olarak anlaşılmalıdır ki en iyi araziye veya toprağı ekmek tasmin edilmemiştir. En zengin topraklarda zehair alan en iyi mahsul vermekte olduğunu dermeyen etmek icab etmez. Ma'mâ-fih birçok çiftliklerde kireçtaşı kıta'âtı veya sert taşlıklar ve za'if arazinin sair-i aksamı mevcuttur. Çiftçilerin nazar-ı dikkatleri bil-hasa bu defa topraklara celb edilir.

Bu topraklarda mu'tad hasat, hava ve su tam mevsiminde mefkuddur. Baz ağaçlar gıda bulurlar. Fakat başlıca matlub olan, işin derince yayılması veya tezeküllerin kırılmasıdır. Diğer cihetten şimendufer hatı üzerindeki garesiyat-ı keyfiyet itibariyle Lefkoşa civarındaki zengin ve özlü toprakla ve Pirkay İstasyonu civarındaki sert kireç ile kabil-i kıyas değildir. Aynı suretle toprakta rütubette küllî mikdarda tehalüf eder. Tarahuli civarında bir mu'tad pek çok rütubet var ise de Yenagra civarında toprak ya kışın su tuğyanına maruz kalır veya yaz mevsiminde büsbütün kurak olur. Şimdiki halde çiftçilere efkaliptos ekmek için şu nokta tavsiye olunur ki vadilerde yalnız za'if arazi intihab edilmeli. Çiftçilik hayvanatına gölgelik yapmak veya ebniye inşâ etmek ve su macerası bendleri yapmak gibi şeyler müstesna olmak üzere iyi mahsul yetiştiren arazide ağaç ekmek tavsiye edilmez. Çünkü o arazi ağaçlardan daha fazla ve daha kıymetli mahsulleri sür'atle yetiştirir. Türlü toprak tozdan azade edilmedikçe mufkıyetle ekilmemiş demektir. Tepelerde ve sırtlardaki tozlu arazide ağaç gares etmek tozun ekserisini izale etmeye mütevfiktir. Fakat bol yağmur yağmadıkça ve sırtlarla tepeler toz topraktan büsbütün yıkanıp zail olmaz.

2) Tohum Ekmek veya Ağaç Dikmek İçin Usûller:

Akademice efkalipetos fidanları yetiştirmek için hem tohum ekmek ve hem fidan dikme usûlu isti'mâl ediliyordu. Bu usûllerden ikincisi en ziyade şâî' olan usûl idi. Mamâ-fih fidan ekme için bir mu'tâd bol su ihzâr etmek icâb eder. Ta ki fidânlar dâimi mevkîlerinde ekildikten sonra ilk iki veya üç sene zarfında suvarılabilmeli. Ebniyeden oldukça uzakça bir mesafede sür'atle kaldırılması matlûb olup her ne kadar birçok âhvâlde az mikdârda, mesela 50 veya 100 ağaç ihtivâ etse bille ağaçları suvarmak için bir âdam kullanmak ve fazla vakit ve para sarf etmek muhakak olur. Efkalipetos tohumunu kânûn-ı sâinde veya şubatta saksılara ve yahut sandıklara ekmek ondan sonra teşrîn-i evvelde ormana veya fidanlığa nakil etmek birçok senelik tecrübelerden elde edilen netâicden en iyi bir usûl olduğunu tahakuk etmiştir.

En münâsib ekme zamanı yağmurların yağdığı zamandır. Fakat garesiyâta tam yağmur başladığı zaman mübaşeret olunur. Ağaçlar suvarılabilsen yağmurlar başlamazdan evvel dikmeye başlanılabilir. Son zamanlara kadar dikmek için takib edilen usûle göre mu'tâd derinlik ağacın hacmine göre değişmesi ağaçların tam toprağın aynı seth-i müstevesi istikâmında ve birçok âhvâlde toprak ağaçlardan geriye çıkılarak Suyeksaflar civarında bir daire içte toplanması için bırakılırdı. Son üç sene zarfında iyice sabit olmuştur ki lâ-âkl iki kadem derinliğinde dikilerek ağacın kökleri bir mu'tâd toprakla örtülürse yaz mevsimi harâretine mukâvemet ediyor. Hakîkten pek kuru topraklarda üç kademelik akademik derinlik çok değildir. Kezâ bu usûl suvarmak ihtiyacından müteğnidir. Çünkü böyle derin delikler daha sığ ve açık deliklerden daha uzun müddet kış yağmurlarını muhâfaza eder ve ilkbahar evâlinde kuru rüzgârlar vadileri süpürdüğü zaman daha az tebiharâta maruz olur. Tohumdan çıkan nebâtlar, hatta efkalipetos nebâtları, derin deliklere eğildikleri zaman ibtidâ seth-i arza nadiren çıkar ve bu suretle yapraklar ve fidanlar ilkbahar kuru rüzgârlarına tamâmen maruz bulunduğundan daha az mikdârda rütubet intişâr eder.

Keçiler gibi körpe dallar ve yapraklarla ta'îş eden hayvanlar tohumdan çıkan fidanlar civarından geçtikleri zaman efkalipetos dallarını seth-i arza çıkannebatlardan daha güç ısırabilirler. Tohumdan henüz çıkan nebatın nemasını ıslah etmek için tîmâr etmek veya toprağın seth-i fevkânisini yumuşatmak nebatın kısm-ı fevkanisindekinden

daha tevelâi ve daha müsirdir. Çappa veya bağçıvan çappası ile yaramaz otları veya tohum deliğindeki toprağın srth-i fevkanisini kesmek mümkündür. Tohum deliğinin etrafından biraz daha toprak yumuşatılarak tohumdan çıkan nebatın etrafına konulursa köklerin kurumasına mümân'at edilir. Kezâ bu nokta dahi nazar-ı dikkate alınmalıdır ki ziyâ-i fakdânı hesabıyla o gibi deliklerde yaramaz otçuklar tarafından gasb edilecek yerde suyun mikdâr-ı azamisini bil-fîl nebat tarafından isti'mâl olunur. Taşlık yerde ağaç ekildiğinde tohum deliklerinin üç kadem derinliğinde ve toprağın da bir kadem derinliğinde aşağı tarafında yumuşatılması elzemdir. Böyle yapılırsa tohumdan çıkan nebat yumuşak bir toprak bulup hayatının ibtidâsında nemâ bulur.

Sert toprağı yakmak küllî bir yardım adet olunduğundan bundan sonra ekilecek madde isti'mâl olur. Eski yapraklar veya her hangi cinsten gübre mevcûd ise nebat ekildikten sonara toprağın seth-i fevkanisinde nebatı soğuktan muhâfaza için kökün etrafına yapılır. Fakat delikler derin olduğundan eski yaprakların veya gübrenin az mikdârda isti'mâl edilmesi icab eder. Yakılmış otçuklar gibi mevâd-ı isti'mâline hâcet bırakmaz ve aynı zamanda tohumdan çıkan nebatlar bir potas gübresi hizmetini görür. Şimdiki hâlde Kıbrıs'ta bil-tecrûbe anlaşıldığı vecihle efkaliptosun tohumdan çıkan nebatını derin ekmek bu ağaçların sür'atle nema bulmasını bil-hâsa taşlık arazide ve zirâ'at gayr-ı sâlih olan arazide temin edilir. Bil-tab'i bu arazi ekilip her cinsten ağaçlar yetişmesine tehsis edilir.

Eski zamanlardan kalan adet üzerine fidan dikmek usûlu ağaçlar arasındaki mesafe altı kademedan oniki kademeye kadar idisi de bu mesafe hakîkaten uzak idi. Çünkü b'az ağaçlar mahv ve telef olduklarında fidanlıkların boş kalan yerlerini doldurmak Kıbrıs'ta meşekkül olur. Umûmiyet itibâriyle ağaçların arasında üç kademelik mesafe tîz vakitte nemayı ve fidanlıklardaki sekfin-i sür'atle kapanması mucib olur. Ve bu suretle en iyi ve müstekîm ağaçlar bu sistem altında tedvirin nihâyetine kadar mahfûz olur.

3) Tohumdan Çıkan Nebâtlara Bakmak:

Tohumdan çıkan nebatlar ilk üç sene zarfında mevsime göre suvarılmalı ve yaz aylarında günde bir defa suvarılmalı. Mamâ-fih bu mumkûn olmadığı takdîrde nebatın

sâkından üç kadem mesafeye kadar ayada bir defa nebatın her tarafında tîmâr yapmak icab eder. Bu tâze fidanların tekâmülünde toprağın tabâ'ının büyük dahali vardır. İyi işlenmiş toprak işlenmemiş toprakatan daha ziyade rütubeti muhâfaza eder.

Kezâ kökün etrafına ölmüş yapraklardan, eskimiş samanlardan ve hergün kurumuş zebzevât dallarından bir setre yapmak kıymeti takdîr edilmeyecek bir fâiz-i müstelzemdir.

Toprağın bu tarzda müstevir olması ser'i tebhârâte mân'i olur ve tebhârâtı âsgârî derceye tenzîl eder. Bu hâlde geç suvarılmağa ârz-ı ihtiyâc etmez ve köklerde birkaç hafta yağmur yağması bile yine kurumazlar. Ekilme zamanı fidan sökölüp diğerk nakil edilirken kökler zedelenip tenâkus ederse köklerin rütubet vermesi için dalcıkları azaltmak elzemdir. Ormancılık nokta-i nazarından hayvânât otlatmağa mahsûs yerleri ağaç yetiştirilen yerlerle birleştirmek Kıbrıs'ta tavsiye edilemez. Orman Dâiresi efkaliptos ve sâire fidanlarından otlatmak için müsâde ederek muhtelif tecrübeler yapmış ise de bu müsâde yalnız ekilmiş ağaçlara doğrudan îkâ'-i hisâr etmekle kalmayıp toprakta bir yolun sathındaki gibi pek sert olmuştur.

Ağaçlar sertleşip telef olarak yere düşmüş ve toprak üç kadem derinliğinde bekleşip çatlamıştır. Hayvân otlatmağa bir sene başladıktan sonra bu gibi mahallerde ağaçlar tenemûdan mahrum kalmıştır. Tîmâr edilen yerler ve sath-ı fevkânîler zâil olduğundan o sâha çıplak kalmış ve kurumağa maruz olmuş ve bu şerâit en fenâ bir hâdis e olan bu keyfiyet zâhir olmuştur.

Râtıb bir ikliminde böyle bir sistem mümkün ise de Orman Dâiresi'nin tecrübelerinden tezâhür ediliyor ki bunun Kıbrıs'ta yapılması kâbil değildir.

4) Efkaliptos Fidânlıklarını Seyreltmek ve Budamak:

İlk seneler zarfında bunların üzerindeki dallar uzayamaz. Mamâ-fih ziyâ fidanlığa kuvvetle nüfus ederse ağaç dalları fazla olur. Ve kereste kıymetinin tenâkusunu mûcib olur. Binaen-aleyh dalların mûhren zeminden yirmi kadem intifâ'a kadar budanması icab eder. Orman fidanlıklarında elde edilen ayak etrafında

budamaktır. Mamâ-fih budamanın derecesi ağacın etrafının yükselmesi mikdârına menût olduğundan budama ona göre ta'dîl edimelidir. Âsıl mühim nokta şudur ki kereste matlûb ise ve der-pîş edilen maksad bundab ibaret ise ağacın kötûğü yirmi kadem cetrâfâ'a kadar dallardan temizlenmek icab eder.

Ağaç fazla budanırsa daha büyük dalların kesilmiş olduğu yerden pek çok küçük dallar çıkar. Mamâ-fih bunları teşekkül ettikten bir sene veya iki sene sonra kesmek büyük dalları kesmekten daha kolaydır. Büyük dalların sekût etmek tehlikesi Kıbrıs'ta dalların büyümesi sür'atli olup bunların ağaç gövdesinde bir zâviye-i kâsma şeklinde kabardığı kesîrel-vukû'adır. Ağaçlar eğrildiği veya müstekim büyümeğe kadar olamayacak derecede za'îf olduğu âhvâl-ı müstesnâ olmak üzere ağaçları seyreltmek için bir mu'tâd onuncu seneden o pek az şey yapmak icab eder. Baz ağaçlar hilkaten kabarıp durmağa kâfi kuvvete mâlik olmadığından şâyân-ı memnûniyet bir kereste ağacı olmak için tekâmül edemez.

5) Mahsûlün Kıymeti:

Ağaçlar vastâ-i âhvâl tehtinde behr-i îkârdan kırk kadem mek'abî mikdârında büyür. Yani onuncu sene nihâyetinde bu hâli iktisâb eder.

Bu ağaçlardan onuncu sene nihâyetinde sağlam direkler istihsâl edilir, ve yirminci sene nihâyetinde bıçkılanıp tahta yapmak için kâfi derecede cesâmeti olan kereste hâline münkaliib olur. Bir ağacın behr-i sene için hesâb-ı vastâ ile tenmevî yirmi kadem mek'abî idi ki benim ma'lûmâtıma göre bu derece-i sâniyede müntaka-i hâreden ait olan bir memleket için şâyân-ı kayd bir şeydir.

Zemin pek za'îf ise neticeler bunların nisfine bile varamaz. Kereste ağaçları yetiştirmek en iyi bir ağaç kesildiği zaman küllî mikdârda mahrûkât istihsâl olunur. İyi hacimli bıçkı kütükleri elde etmek için ve ağaçların gölgeliğinde istifâde etmekle ber-â-ber 'alâim-i semâviyeye met'aluk-ı semerâtı istihsâl etmek için ağaçların tedbirinin imtidâdî takrîben kırk sene olmak icab eder. Efkaliptos kerestesi gibi kerestelerin kesilmesi terbî' edilmesi ve testere ile düzeltilmesi için ağaç yetiştirenler behr-i kadem mek'abına iki şilinden daha az icret kabûl etmelidirler. Şimdiki hâlde Lefkoşa

anbarındaki kerestenin satış fiyatı hacime göre tehâllûf eder ve behr-i kadem mek'abı için üç şilin bir guruştan dört şilin üç guruşa kadar fiyat alınır. Mmahrûkâtının bedeli behr-i tonilato için otuziki şilindir. Bu mahrûkât pazarda en iyi cins olup hatta zeytin odunundan ziyade kuvve-i teshiniyesi vardır.

Zirâ'at Dâiresinin Neşr Ettiği Varakalar:

Mecânâ-i tevezi' edilmek üzere yeni tertîb varakalar ihzâr edilmektedir. İşbu varakalar hükümet mat'asında tab' olunmaktadır. Varakaların mevzû'ları her maddeyi mükem len îzâh edecektir. Şimdiye kadar adadaki ser-nâmeler tahtında varakalar neşr olunmuştur: "Petrol halîtası, ihzâr ve istihsâli" , "Pamuk kozalarına 'ârz olan böcekler, târîh hayâtları ve bunlar hakkında tarz-ı merâkîbe" bu varakaların her ikisi de hükümet mütesisi tarafından yazılmıştır.

Adadakiler der-dest-i tab'idir: "Portakalların ne suretle istîf edileceği" ve "Portakal ağacı usûl-ı zirâ'atı" bunlar da Zirâ'at Dâiresinde Mıstır Antimiyos tarafından yazılmıştır. Adadaki mevzû'lar üzerine varakalar der-dest-i ihzârdır: "Elma güvesi(Kudlin)" , "Badem âfeti" , "Portakal ağaçlarındaki pul böceklerinin itilâfi için tebhîrât".

Kıbrıs ve Britanya İmparatorluk Sergisi, 1924:

Britanya İmparatorluk Sergisi 1924 Nisanın 23'üncü günü 'âmeye küşâd edilmiş ve teşrîn-i sâninin birinci kolu kapanmıştır.

Serginin maksâd-ı âslısı Britanya İmparatorluğu'nun münâb'ını göstermek ve Kanada, Avusturalaya, Yeni Zelanda, Tasmanya, Cenûb-ı Afrika'nın ve bil-umûm müstemlikât ve memâlik-i mühimiyenin birbirleriyle yakından temâs etmelerini ve kendi mahsûllerini teşhîr ve ilân ederek bunlar için yeni ticâret pazarları bulmağa ve kendi menâb'i suretlerinin ne dereceye kadar tekâmmül edeceğini tetb'i etmeye ikdâr etmek i li. Bu sergide eşya teşhîr eden Kıbrıslılar'dan pek çoğunun zannettiği gibi bu sergi teşhîr edilen muhtelif mevâd ve imti'ayı tedkîk ederek kazananlara mükâfât veren

bir sergi olmayıp yegâne hedefi bir ticâret meşhûrî olmaktan ibâretti. Sergi mahallinde yapılan şeyler şâyân-ı hayret olduğundan tevesûf ve tefsîli kolay bir şey değildir.

Sergi mahallini, ebniyeyi ve sâireyi tertîb ve tanzîm için müstemlikât tarafından masrûf olan mesaî ancak sergi açılmazdan evvel Vambelay Parkı'nı tesâdüfen görmüş olanlar tarafından takdîr edilebilir. Umûmiyet itibâriyle diyebilirim ki âhvâl-ı hevâiye her ne kadar müstesnâ bir surette gayr-ı müsâ'id idise de sergi pek muhteşem ve pek ziyâde celb-i merâk olmuştu. Bunun böyle olmasına sebep yalnız memâlik-i mütehidenin ve dominyomlarla müstemlikelerin ve sâie memâliğin ticârî ihtimâlâtı nokta-i nazarından olmayıp bu husûsta ihzâr edilen câzib-i nazar-ı mevâdın ve tertîb edilen eğlencelerin de dahil ve tesîri olmuştu. Sergi mahalli ibtidâdın sonuna kadar memâlik-i mütehideden, Avrupa'dan, Amerika'dan ve sâir memâlikten gelen temâşâ-girlerle dolu idi. O derecedeki insan tekâm olunan lisânların kafasıyla konuşulduğunu işitiyordu.

En ziyâde nazar-ı dikkate çarpan "Makine ve sanaî sarâyı" , Avusturalya, Kanada, Yeni Zelanda, Hindistân ve Cenûb-ı Afrika devâiri ve bunları t'akiben müsâh-i sathiye, nüfus ve servetlerine göre ehemiyetleri nibetinde tertîb edilmiş devâir-i sâiredir. Kezâ umûmî bağçeleri, sandalları ihtivâ eden sanaî kolu, 16 00 000 temâşâ-giri istiyâ'b eden stadyumu ve pek muhtelif eğlenceler envâ'anı ihtivâ eden eğlence parkını burada tezîkâr etmek isteriz.

Bunlardan mâ'idâ konferanslar sâir ebniye, husûsî şehir meşhûrları, bileddi hâller, posta-hâneler, telgraf-hâneler, kiliseler ve sergi heyetinin binâları ve sâir vardı.

Makinecilik serâyında en büyük ve müştebik makinelerden en küçük âlât ve edevâta kadar her nev'i ve cinsin son tek milâtı teşhîr edilerek gösterilmişti. Her tipten kazan, bihâr ve sâire makineleri ve pek çoğu bil-f'il işlemekte olan tulumbarlar, çerh ile temizleyen, ipek ören ve dokuyan değirmenler elektrik cihâzları ve bilvâsita veya bilâvâsita makinistliğe ait olan şeyler nazar-ı temâşâyâ vaz'i edilmiştir.

Elektrik kısmı pek ziyade celb-i merâk idi. Bu kısımda elektrik isti'mâli için uzun bir mesâfede imtidâd eden ve seyr-i tertibiyle tanzîm edilen câzibe-i elektrikiye

cihâzları ve bunlar meyânında ev kadının bil-hâsa idâre-i beytiyesi için yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, ütölemek ve sâire husûsâtında nazar-ı dikkati pek ziyade celb edecek şeyler vardı. Fakat bir Kıbrıslı için en çok dâî-i merâk olan şey insanlar sanaî-i tenvîr ihtiyâcâtını idrâk ettikleri zamandan beri birçok asırlar zarfında tenvîrât husûsunda ne gibi bir tekâmmül husûl bulduğunun irâih edilmesi idi.

Dünyanın ilk lambası Kıbrıs'tan alındığı ve bu lambanın topraktan imâl edilmiş eski çömlekçi işi tipinde olduğu ve Kıbrıs'ta "Lihaos" diye ma'rûf olan lamba olduğu serginin bu kısmında gösterilmişti.

Harf ve sanaî serâyında kona asr-ı sanat en büyüğünden en küçüğüne kadar gösterilmiştir. Bu binâda kâğıt, ekmek, bisküvit, çikolata, sabun ve sâire yapmak için ve nebâtlardan iplik eğirmek, dest-gâhta dokumak ve sâire için husûsî fabrikalar ve kimya-hâneler tesîs edilmişti. Teşhîr edilen şeyler o derece muhtelif ecnasta idi ki bunların kalemle ta'rîf ve tevesîf edilmesi dâire-i imkândan hâric idi.

Kanada'ya mahsûs dâirede sanaî şelaleler, arazî ve bağçe ânmûzeceği bulunduğu gibi Avusturalya'ya mahsûs kısımda ma'den lağımları ve ağaçları testere ile biçmek gibi ânmûzeceği, sanaî bağlar ve buğday tarlası ve sâire münâzarı vardır.

Yeni Zelanda, Hindistân ve Cenûb-ı Şarkı ve Garb-ı Afrika şubelerinde elmas ma'deni lağımları ve sâire vardı ki bunların kafası celb-i nazar-ı dikkat idi. Nazar-ı dikkati cezbe etmeye sebep yalnız merzîn ve latîf binâlar olmayıp teşhîr edilen şeylerin güzel ve mütenev'î elması idi.

Milyonlarla portakallar, elmalar ve sâire tâze meyveler bağçelerinden getirilerek serginin her kısmında husûsî köşklerde ve meba'î-i mahsûsada ma'mûl veya gayr-ı ma'mûl-ı mahsûlât teşhîr edilmiş ve satılmış ve muhtelif cinsten sâire tuhâfiye eşyesi, oyuncaklar, hediyelik eşyalar, meşrûbât ve sâire satılmıştı.

Kıbrıs şubesi yalnız Filistin şubesinin imtidâdından ibâret olup her ikisi de Bizans usûlünde idi. Kıbrıs şubesi her ne kadar küçük idise de sâir kıt'anın misâhe-i

sathiyesine ve nüfusuyla servetine nisbetle en büyük bir şube idi. Mamâ-fih mûfakiyet temîn etmek için her türlü esbâba tevessül edilmiş, dikkat ve i'tinâ ile tertîb edilmişti.

Kıbrıs şubesinde teşhîr edilen şeyler zemîn katındaki ve duvarın üzerindeki her incir hüsn-i isti'mâl edilerek güzelce tertîb olunmuş ve teşhîre ma'ruz olan şeylerden lâyıkıyla istifâde etmek için pek çok mevâd gösterilmişti.

Zikr edbilirim kiher ne kadar husûsî teşhîrciler pek mahdûd edilirse de Kıbrıs cezîresi, hükûmetin sergiye 'arz edilecek şeyler toplamak husûsunda masrûf olan hamiyet ve gayreti sâyesinde aşya-i mezkûre İngiltere'den ve hâricten gelen temâşâ-girlere tamamen gösterilmiş ve cezîrenin kafa-i sana'î-i 'âmaye 'arz ve teşhîr edilerek nazar-ı dikkatleri Kıbrıs'ın muhtelif mahsûlâtına celb edilmişti. İşbu sergide cezîrenin iştirâk-ı 'amil husûsunda ve Kıbrıslının teşebbüs ve 'azm yolunda intibâh için biraz reşvîk ve tergîb yapılacak olsane gibi netîceler elde edileceği vâzuhen tezâhhür etmişti. Mamâ-fih bu iki şey henüz Kıbrıs'ta mefkûd olduğundan sermâyenin suret-i tedârikine ve zirâ'atle herf ve sana'înin ıslâhına masrûf olması icab eder.

Kezâ mütehasus temâşâ-girlerin pek şedîd-i tenkîdleri nazar-ı dikkate alınacak olursa Kıbrıs'ın mükemmel bir toprak ve mu'tedil bir iklim-i şerâiti tahtında cihânda en iyi meyveler istihsâl edilebileceği de işbu sergide vâshen tezâhhür etmişti. Bizim buğdayımız en güzel buğday değilse de en ebi cins buğdaydan olduğunu ve diğer memleketlerden gelen buğday başaklarından daha iyi ve daha büyük olduğunu ben sergide görmüştüm. Bizim arpamız sâir zehîrelerimiz ve tehammüllerimiz mükemmel bir keyfiyette idi.

Daha iyi mahsûl elde etmek için yegane çare zirâ'atçıların Zirâ'at Dâiresinin idhâl ettiği yeni ecnâstaki meyve ağaçlarını gares etmeye tevesül etmeleri ve zirâ'at husûsunda yeni usûllere ve meyve kurutup muhâfaza etmeye, kezâ usûlu ile istif yapmağa ve sâireye başlamalarıdır.

Bizim mahsûlâtımızı İngiltere'ye, Avrupa ile Amerika'nın büyük ticâret pazarlarına idhâl etmeye gelen medâr alan en mühim bir noktada mahsûlâtın kıt'ayen temiz olması ve her suretle yabancı mevâddan arı olmalıdır. Memâlik-i hâriciye ticâret

pazarlarında mahsûlâtımızın sit ve şöhretini temin etmek için bu nokta üzerinde ısrâr etmeliyiz. Bizim şubeyi ziyâret eden bir büyük Amerika tûcârı cezâremizin ba'z mahsûll-erini kemâl-ı dikkatle tedkîk etmiş idi. Bana hamiyet ve iltizâm ile ihtârda bulunarak her ne kadar matlub olan mevâd için büyük bir alış-veriş yapılabilirse de bu mahsûlâtın kıt'ayen tozlardan ve sâire yabancı mevâddan temizlenmiş olmadıkça Amerika'ya idhâl edilemeyeceklerini söylemişti. Kezâ bu sergide şurası da menzûr olmuştu ki ıslâh edilmiş ecnâstan istihsal edilen portakalların ve sâire taze meyvelerin ihrâcı için büyük bir ümit olduğu gibi husûsî ecnâstaki bağlardan istihsâl edilecek kuru üzümler, kuru ve mahfûz meyveler, kuru incirler ve elmalar ve sâire, mârmelâtlar ve macunlar için gayr-ı mahdûd pazarlar mevcûd olduğu da tezâhhür edilmişti.

Baladaki satırlarda teşrîh edilen usûl tahtında ihrâcâtımızı mükemmel hâle ifrâğ etmek için ihtâr olunduğu vechiyle yeni ecnâs idhâl ederek mevcûd olanları terkîs etmek ve küllî mikdârda mahsûl elde etmek için zirâ'atimizi tevsi' etmek suretiyle meyvelerimizi ıslâh etmeliyiz. Kezâ toplamak, ihzâr etmek ve istîf etmek usûllerimizi ıslâh etmemize ve meyveleri suret-i husûsiyede tesîs edilmiş mahallde ve fabrikalara koymaklığımıza ihtiyâc-ı mesisdir ve bu keyfiyet iştirâk-ı 'amil usûlu ile icrâ edilebilir. Şaraplarımız ve ispirotalarımız hakkında da aynı suretle hareket edilmelidir. Her ne kadar sergi mahallindeki Lion Loftaları'nda yemek listelerimize Kıbrıs şaraplarını idhâl etmek için tertîbât yapılmış idise de bu şaraplar ucuz olduğu hâlde Lion Şirketi sahipleri bunları kâbûl etmemeye mecbûr olmuşlardır. Bunun yegâne sebebi de bu şarapların tasnîf edilmemiş olması ve bulanık olduklarından istihlâk için gayr-ı münâsib olmaları idi.

Mu'tebir ipek mütehasuslarının fikr ve reyine göre Kıbrıs ipek kozaları en güzel cinsten olmakla beraber Kıbrıs ipeğinde en güzel ipekli kumaşlar â'mil edilebilir. Kosta Haristodulu ve şürekâsı tarafından ipek kozaları ve ipekli kumaşlar teşhîr edilmiş ve bunları istirâ etmek için merâklı olan temâşâ-girler tarafından ziyadesiyle takdîr edilerek hayretle temâşâ edilmiş ise de bunları satmak için müşkülâta dûcâr olmuştu. Çünkü bunların uzunlukları olmadığı gibi boyları da donuk idi. Bundan istidlâl olunuyor ki daha iyi dokumağa ve boya fabrikalarına henüz ihtiyâc vardır.

Kuzu, oğlak ve tilki derileri ve Zirâ'at Dâiresinin mütehasus tarafından ıslâh edilen sahteyânlarımız için büyük bir talep mevcûd olduğundan bunlar yüksek fiyatlarda satılmıştı. Satış yerlerinde enbât-ı vücud edip satış mu'âmelesine bizât idâre eden yegâne Kıbrıslı satıcılar Milyato ve Kipriyano Efendiler tarafından ipleri ve kamçıları satılmıştı. Fiyâtları mu'tedil olduğundan iyi bir alış-veriş etmişlerdi.

İplerin ve kamçıların husûsî şekilde pek az cinsi ihzâr edilmiş olmasından aynı nümûneyi tekrâr etmek müşkülâtı mûcib oluyor. Diğer müstemlikelerin istihsâl ettikleri şeylerde büyük tekâmmül olduğunu ve bunların ekseriyetle husûsî teşebbüsler neticesinde meydâna geldiğini görüp mukâyese eden rakâm'ül-harf tesfe-i dûçârolmuştu. Diğer şubelerin teşhîr ettiği şeylerin onda dokuzu hükûmet tarafından toplanmış ve onda biri de husûsî teşhîrciler tarafından getirilmişti. Bu meselenin pek ziyade iltizâm ile şâyân-ı tavsiye olduğu fikrinde bulunduğumdan zannedirim ki Kıbrıslı'nın husûsî teşebbüsât için îkâz edilmesine dahi bir zaman vardır. Mâlî-i nokta-i nazarından daha ziyade gayr-ı memûl netâici men' etmek istersen bu keyfiyet pek mühim telâkî edilir:

Dava vekilliği, doktorluk ve sâire gibi sanatlara daha ziyade rağbet edilmesi fikrinden ferâgat ederek bütün mesâî ve ikdâmâtımızı suret-i muhakakta muhtelif şu'bât-ı sanat hakkındaki 'amili tedrîsâta hasr etmekliğimiz zamanı artık hulûl etmiştir.

Kezâ cezîrede aded-i mütezâyid olan sermâyedârlarımız tarafından anlaşılmalıdır ki evlâdlarını yaratık-ı zirâ'at dersleri tahsiline gönderilmeleri ve paralarını cezîrede şiddetle ihtiyâc-ı mesis edilen sanaî-i musâta ve sâireye sarf etmelerini ve ondan sonra para kaybetmek tehlikesine katlanarak bakiye-i servetlerini fâize vermeleri daha ziyade mucib-i istifâdedir. Bu sermâyedârlar sonuncu tedbîrin kendilerine daha kolay olduğunu zannedebilirse de bu keyfiyetin ekseri âhvâlde ve bil-hâsa alan mevcûd olan şerâit-i tahtında yalnız kendilerine değil belki tekâmül-i cezîrenin refâh ve sa'adetine sâbit olmuştur.

Portakalları İstîf Edip Bağlamak :

Zirâ'at Mu'allimi A. Panaratos Tarafından:

Portakal zirâ'atından â'zamî temettu' elde etmek için mu'ltesif yalnız iyi haraset usûllerini bilmekten ziyade başaka bir şeye tevessül etmek icab eder. Yalnız bu â'zamî temettu' elde etmemiz en iyi portakal mahrûclarını öğrenip oraya meyvemizi mükrmelâ-i istîf edip göndermemiz ile hâsıl olur. Kıbrıs'ta istihsâledilen portakalların aded-i vestiyesi takrîben 35 000 000 olup portakallarda en iyi keyfiyetle olduğundan biz hatâsız ve usûle muvâfak istîf yapacak olursak her hangi ecnebî portakallarıyla rekâbet edebiliriz. 1923'te ihrâc edilen portakalların mecmû'î 10 000 000 idi. Bunun bir kısmı Selanik'e ve mütebâkisi kâmeden Mısır'a gönderilmişti.

Ümit olunur ki 1924 mahsûlu 1923'ün iki misli olacaktır. Portakalların kısm-ı â'zamî usûluyla istîf edilmeyerek veya dikkatsizlikle intihâb edilerek gönderilmişti. Bunlar bazen sepetler içinde ve bazen de gemilere gelişi güzel tahmîl edilerek gönderiliyordu. Portakalların bir kısmı dikkatle intihâb edilerek ve kâğıtlara sarılarak gönderilmişti. Yine bu sen Selanik ve Mısır'dan portakallarımız ekserisini almışlardır. İki sene evvel İngiltere'ye ihrâc edilen portakallardan kârına ziyan edilmişti. Ziyan portakallarınkeyfiyetinden veya ticâret pazarı kesâd olmasından münb'as olmayıp ba'z İngiliz sîmsârlarının bizim ihrâcâtçılarımıza ihtâr ettikleri vechle portakalların fenâ surette istîf edilmesinden ve isti'mâl edilen sandıkların lâyıkıyla yapılmadıklarından ileri gelmişti. İngiliz pazar ticâreti ihrâcâtçıların rekz-i nazar edecek bir pazar olup ihtimâl ki bu gibi meyve için en iyi fiyât veren yegâne bu pazardır. Fakat meyvenin cins cins ve boy boy ayrılması ve iri ve ufak hacimdekiler tefrîk edilerek iyice istîf edilmesi elzemdir.

Portakalların Toplanması:

Meyve kemâle erer ermez toplanmağa başlanmak icab eder. Portakallar sabah pek erken toplanmayıp çiğ tamamen tebhîr ettikten sonra toplanmalıdır. Ağaçlardan makasla kesilip hiç el ile koparılmamalı. Çünkü portakalların iyice muhâfaza edilerek ve sapları dokunulmamış olarak ihrâc edilmesi elzemdir. Meyve kesildikten sonra içi yelken beziyle astarlanmış ufak sandıklara konularak toplanmanın icrâ edildiği yerdeki

anbara götürülmeli. Bu gibi anbarların büyük bağçelerde ve bağçelerin kafasında tesîs edilmeleri icâb eder. Portakallar tamamen kurumuş ve iyice teceddüd-i havaya ma'ruz olmalıdır. Anbarın zemini tahtalanmış olmakla beraber duvarda üçüncü 'umkunda ve üç kadem etrafında tahta ile kapanmış olması icâb eder.

Bundan mâ'adâ hem zeminin ve hem de duvarların yelken bezi veya hasır ile setr edilmesi iktizâ eder. Portakalları yerleştirmeden evvel zedelenmiş ve ezilmişleri ve anbarlamak veya ihrâc etmek için münâsib olmayanları kemâl-i dikkatle seçip ayırmak ve ihrâcât için yalnız üzerlerinde bir hastalık eseri veya eziklik hatta diken yarası gibi bir çizik olmayanları alıkomak ve şeklen kâ'ideye muvâffak ve iyi surette dizmek icâb eder. Portakallar anbara konulduklarında yığınların yüksekliği iki kademedan ziyade olmamalı. Cins cins ve çeşit çeşit ayırmak ve usûlu ile tertîb etmek ve portakalları topladıktan sonra bil-tehîr veya lâ-âkil iki gün sonra cinsleri ve çeşitleri ayırıp usûlu ile tertîb etmeye başlamalı. Ve bundan sonra hacimlerine göre yine ayırıp istîf etmeli. İngiliz pazar ticâretinde matlûb olan mergûb hacimler altı cins olup bunların nûmruları 136, 144, 102, 160, 180 ve 24'tür.

İstîf Etmek:

Ecnâs ayrıldıktan sonra portakallar ayrı birer kâğıda sarılarak dikkatle sandıklara yerleştirilmeli. Her kattaki portakallar müsâvî hacimde bulunmalı. Bir katta küçükler ve diğer katta büyükler bulunmak suretiyle tertîb edilmeli. Sath-ı dâhilisi mümkün mertebe yumuşak olması icâb eden sandık istîf yapılmazdan evvel kâğıdla astarlanmalı. İsti'mâl edilen sandıklarda çok büyük olmamalı. İngiltere pazar ticâretinin talepleri üzerine Filistin'de isti'mâl edilen sandıklar aşağıda gösterildiği vechle üç muhtelif hacmindedir. Bunlar portakalların hacmine göre biraz tehallûf edilebilir.

Dolu	Arıza	İntifâ'î
70 cm	30 cm	28 cm
68 cm	34 cm	30 cm
61 cm	34 cm	67 cm

Baladaki üç hacim iki kısma taksîm edilir. Sandıkların dibindeki tahtalarla yan tarafındaki tahtaların kalınlığı 1,5 içerden fazla olmalıdır. Kenarlarındaki tahtalarla sandığı ortasından taksîm eden tahta 0,5 içerden 0,75 kadar olmalıdır (Tahtalar ne kadar mu'tedil lastikî olursa istîf dahi o kadar iyi olur).

Sandığın etrafalrını âhâta eden tahtalar tasma bir parça olmalı. Fakat sandığı taksîm eden tahta bazen iki parçadan mürekkeb olup aralarında takrîben birinci boşluk teceddüd-i havâ için bırakılır. Sandığın tahatları ve kapağı dahi iki parça sandık 34 cm ise aralarındaki boşluk 15 cm olmalıdır ki teceddüd-i havâ mehil kalsın. İstîf yapılırken portakalları pek çok tazyîk etmemek için dikkat edilmeli. Fakat aynı zamanda bunları gevşek bir surette yerleştirmeli. İstîf işi bittikten sonra sandık kemâl-i dikkatle çivilenmeli. Çünkü portakalların kafesi bozulmağa ma'ruz kalır. Bağlamak için kestane ağacı dallarından yayılan şeritler isti'mâl edilir. Bundan sonra sandıklar ihrâc markası ile markalanarak muhtevî olduğu portakalların adedi yazılır. Bunlar ne kadar süratle gemiye tehmîl edilirse o kadar daha iyi olur. Sandıklar üzerine gösterilen aded portakalların hacmini dahi gösterir.

Meselâ nûmrû 136, 96 büyük portakalları ve kırk tane de biraz daha ufak portakalları ihtivâ eder. İstîf yapılırken ibtidâ portakallarının ufakları yerleştirilir. Dört sıra dolan ve beş sıra zâviye-i kâsma şeklinde dizilir. Aynı vechle sandığın diğer kısmında da böyle yapılır. Diğer katta büyük portakallar sandığın iki kısmının her birinde dört dört tertîb edilir.

Üst Kat	4x4x2	32
İkinci Kat	4x4x2	32
Üçüncü Kat	4x4x2	32
Dördüncü Kat	4x5x2	40
Toplam		132

Nûmrû 144, 64 büyük ve 80 nisbeten ufak portakalları ihtivâ eder. İstîf yapılırken ilk katta ufaklar yerleştirilir. Birincide 4x5; ikincide büyükler 4x4; üçüncüde ufaklar 4x5; dördüncü katta da büyükler 4x4:

Üst Kat	4x4x2	32
İkinci Kat	4x5x2	40
Üçüncü Kat	4x4x2	32
Dördüncü Kat	4x5x2	40
Toplam		144

Nûmrû 102, 32 büyük ve 120 ufak portakalları ihtivâ eder.

Üst Kat	4x4x2	32
İkinci Kat	4x5x2	40
Üçüncü Kat	4x5x2	40
Dördüncü Kat	4x5x2	40
Toplam		152

Nûmrû 160, aynı hacimde portakalları ihtivâ eder. Bunlar 152 nûmrûdaki yüzyirmi portakal hacmindedir.

4x5x4	80 + 80	160
-------	---------	-----

Nûmrû 180, 160'daki hacimlerden 80 portakal ve 100 tane de biraz ufak portakal ihtivâ eder. Bunlar ayrı katlardaki küçüklerden başlayarak istif edilmiştir.

Üst Kat	4x5x2	40
İkinci Kat	5x5x2	50
Üçüncü Kat	4x5x2	40
Dördüncü Kat	5x5x2	50
Toplam		180

Nûmrû 240, 180 nûmrûlardakilerden aynı hacimde olarak ihtivâ eder.

5x6x4	120 + 120	240
-------	-----------	-----

İngiltere'de en ziyade talep olunan nûmrû 144'tür. İngiltere'de başlıca portakal pazarları bunlardır: Lioripol, Mançıstır, Londra, Hal ve Glaskof.

Portakalları istîf etmek için merâklı olanlara Zirâ'at Dâiresi ta'lîmât vermeyi te'hîd eder.

Lefkoşa Hayvânât Sergisi:

Sergi 3 Nisan 1920 tarihinde müsâdif cüm'a günü hisâr altında teşhîr edilmişti. Fakat hava, her ne kadar memleket-i nokta-i nazarından matlûba muvâfık olduğu halde ma'ül-tesîf bir sergi maksâdı için muvâfık değildir. Hava soğuk olduğu gibi âhîren yağan karlarla müstevir olan dağlar ve tepelerden rüzgâr esiyordu ve mûhren kuvvetli yağmur yağmağa başlamıştı. Bu âhvâl tahtında külliyyetli galebeliğin isbât-ı vücud etmesine intizâr etmek müşkil idi fil-hakîka böyle oldu ve nisbeten pek az kimseler isbât-ı vücud etmişti. Sergide teşhîr edilenler aded itibariyle iyi idise de keyfiyet itibariyle bir 'akis olduğundan en iyi cinsler gösterilememişti. Erkek merkeb sınıfa en fakîr cinslerden biri idi. Bunların keyfiyetlerinin küllî derecede bozulduğunu görmüştüm. Binaen-aleyh eğer Kıbrıs merkebler hakkında başını sudan yukarıya doğru tutmakta devam edecek olursa bu bâbda bir tedbîr ithâz edilmesi icab edecektir. Bu husûsta yapılacak iki tarîk vardır. Biri iyi cins merkebler olması ve diğeri de taze kan idhâl edilmesidir. Sergideki hükümler bu sınıfa pek fenâ bir sınıf 'addetmiş olduklarından hiç birinci mükâfât verimemişti. Dişi merkebler daha iyi idi. Birinci mükâfâtı ihrâz etmişti. Bu hayvân biraz daha büyüdüğünde kezâ nûmrû 1 gibi güzel bir merkeb olacaktır. 2 nûmrûlu da kezik nûmrû 1 gibi güzel bir merkeb idi ve külliyyetli kemikleri vardı.

Bârgîrlerin birinci sınıfı: Bunlar arasında görülmeye değer olan yalnız bir tane hayvân vardı. İkinci sınıf: Bu sınıf pek fakîr olup bunlardan 12 tane gösterilmişti. Fakat bunların keyfiyetleri de umûmiyet itibâriyle fakîr idi. Üçüncü sınıf: Sergide teşhîr edilenlerin en iyi sınıfı idi. Bunlar arasında pek güzel kısraklar gösterilmişti.

Küçük kısraklar da pek iyi idi. 1 nûmrûlu ve hakîkaten güzel bir hayvân idi. Erkek taylar ve yavru kısraklar sınıfları: Bunlar vasta derecede idi. Bunlar arasında hakîkaten güzel görünenler var idi. Polis süvarilerinin rükûbu için münâsib atlar sınıfı

pek az idi. Bunlardan yalnız üç hayvan gösterilmişti. Birinci ve ikinci mükâfâtlar (piko Lait)'in oğullarına verilmişti. Bunlar polis hizmeti için şâyân-ı kabûl surette muvafık idi. Polis atları da pek iyi bir takım idi. Fakat umûmiyet itibâriyle bir dereceye kadar mütelevvin idi. Nûmrû 1 boz renkli olup her cehtle diğer sınıflardaki her hangi bir hayvandan daha iyi idi. Bu hayvan (Tamerer)'in (Satina) ile çiftleşmesinden tevellüd etmiş ve gurre-i Lait, Hayat ve Selatan'ın ana-baba bir kardaşı idi. Nûmrû 2 ve 3 gördükleri iş için pek münâsib olan çiftlik hayvânâtı idi. Bu bir bârgîr olmasa idi az şübhe edilir ki hükümler bu kısrâğı ikinciye idhâl edecekler idi. Fakat tercîh dâimâ kuvvetli atlara verilmektedir.

On birinci sınıf: Sergiden ihrâc edilenler her kasabada bulunabilen vasta derecedeki kısımlar idi. Fakat bunları teşhîre 'arz edenlerin lâıykıyla çalışarak mesâ'ilerinin biraz daha muvâfıkıyetli olmasına gayret etmeleri icâb ederdi. Gerek boğa gerek inek sınıfları her ne kadar az mikdârda idilerse de teşhîr edilenler iyi idi.

Utyûr cinsi: En iyi cinsten birkaç kuş vardı. Fakat sergiye pek az mikdârda takımlar idhâl edilmişti. Umûmiyet itibâriyle mütenev'i cinsler çiftleştirilmekle yetiştirilenleri teşhîr etmek için cinsiyeti tahkik etmiş mütenev'i cinsleri devretmeye teşebbüs etmek icâb eder. Bir takım ördeklerin siyah (Langaşan) takımından olduğu nazar-ı dikkate çarpmıştı. Yağan yağmurlar yüzünden utyûr cinsi güzel görünmemişti.

Âlet ve Edevât:

E. Pantelidi ve Biredetçoviski Şirketi ile Zirâ'at Dâiresi tarafından mahallî mahsûslarında iyice teşhîr edilmişti. Kezâ Limasonlu Lanidi Kampanyası tarafından kimyevî gübreler mevk'i-i vüz'u edilmişti.

Gruplar	Sınıf	Mükâfât Kazananın İsmi	İkâmetgâhı
1	Birinci Mükâfât	Mülâzim Muhammed Fazıl	Lefkoşa
1	İkinci Mükâfât	Mustafa Mıl-ı 'Alî	Mağosa
1	Üçüncü Mükâfât	Yani Hristofi	Lefkoşa
2	Birinci Mükâfât	Yorgo Hacı Kosti	Katokopya
2	İkinci Mükâfât	Komi Baba	Astromerit
2	Üçüncü Mükâfât	Hacı Yani Hacı Nikola	Astromerit
3	Birinci Mükâfât	Hasan Mustafa Mesud	Sinde
3	İkinci Mükâfât	Mustafa Durgun	Mora
3	Üçüncü Mükâfât	Dudu Mahmud	Kalohavriyo
4	Birinci Mükâfât	Başçavuş İbrahim	Lefkoşa
4	İkinci Mükâfât	Ahmed Muhammed	Paliktire
4	Üçüncü Mükâfât	Filahati Adamo	Mağosa
5	Birinci Mükâfât	Mülâzim Muhammed Fazıl	Lefkoşa
5	İkinci Mükâfât	Kestaneli Hacı Pîro	Pirastio
5	Üçüncü Mükâfât	Hacı Mihail Hacı Yusuf	İstromal
6	Birinci Mükâfât	Yorgo Hacı Mihail	Paloriotosa
6	İkinci Mükâfât	Sava Eleftriyo	Lefkoşa
6	Üçüncü Mükâfât	Panteli Antonio	Vadili
7	Birinci Mükâfât	Mistr G. Baret	Atalasa
7	İkinci Mükâfât	Mistr R. H. Ruv	Atalasa
7	Üçüncü Mükâfât	Tomas Hurciadis	Lefkoşa
8	Birinci Mükâfât	Mülâzim Muhammed Fazıl	Lefkoşa

8	İkinci Mükâfât	Yani Hristofi	Lefkoşa
8	Üçüncü Mükâfât	Mihail Kiryako	Maratogno
9	Birinci Mükâfât	verilmemiştir	-
9	İkinci Mükâfât	Yinakos Nikola Kalapoda	Kiracıköy
9	Üçüncü Mükâfât	Mihail Hacı Kiryako	Değirmenlik
10	Birinci Mükâfât	Yani Hacı Varnava	Eksilotibo
10	İkinci Mükâfât	Paşa Mesud	Sinde
10	Üçüncü Mükâfât	Hristodolos Hacı Yorgi	Panozotya
11	Birinci Mükâfât	Kosta Polidi	Lefkoşa
11	İkinci Mükâfât	Mihail K. Loizo	İstromal
11	Üçüncü Mükâfât	Yorgo İstioadoros	Lefkoşa
12	Birinci Mükâfât	Ali Ahmed	Larnaka
12	İkinci Mükâfât	Hristos Pirodo Baba	Panozotya
12	Üçüncü Mükâfât	Hristaki Hacı Hrilambo	Panozotya
13	Birinci Mükâfât	Duduzâde Assım Bey	Yinagra
13	İkinci Mükâfât	Kosta Hacı Lazaro	İstromal
13	Üçüncü Mükâfât	Hüseyin Osman	Sinde
14	Birinci Mükâfât	S. Hralambidis	Balcıayazması
14	İkinci Mükâfât	“	“
14	Üçüncü Mükâfât	Yani Hacı Hrilambo	Balcıayazması
15	Birinci Mükâfât	Sava Bolidoro	Lefkoşa
15	İkinci Mikâfât	Kasti Filipo	“
15	Üçüncü Mükâfât	Zaharya Kasti	“
16	Birinci Mükâfât	Yusuf Muhammed	Aya
16	İkinci Mükâfât	Halil Mustafa	Aynakofo
16	Üçüncü Mükâfât	Kaleiansi Yani	Kaymaklı
17	Birinci Mükâfât	Kaleiansi Yani	Kaymaklı
17	İkinci Mükâfât	Mihail K. Nisoti	Lefkoşa

17	Üçüncü Mükâfât	Pandoli Yani	Lefkoşa
----	----------------	--------------	---------

Mûbahs'ül-Haşrâte Müfeallik Notlar Küvesi

Hükûmet-i alim'el haşerât muteshasusunun iki mu'avininden biri, Avankelos Ki Mortis, Kakoptiriado ve biri de, Timisto Klis Şakidis, Galata'da şimdi temrekiz ederek tabir-i şenni ile (karpokaşa pomonilila,L) temiye edilen bu haşre aleyhine eşelenmektedir.

Şurası der-hâtır edilmelidir ki 27 şubat tarihli kıbrıs ceride-i resmî'esinde be haşre hakkında mücellis'i icrâât kararı ile bir emr-nâme neşr edilmişti. İşbu emr-nâmenin sûreti mecmûazımın bu nüsshânında tab' edilmiştir.

Zirâ'at dâ'iresi emr-nâmede beyân olunan tadâbiri fi'ilen mevk'i-i icrâyâ vüzu' etmek maksadı ile bâlâda zıkr olunan köylerden başlayıp fi'iliyâtını tavsî' etmektedir.

Badem Âfeti :

Elma mevsimi nihâyetinde tamistokli şakidis ihtimalki agrcı'ya nakl edilecek ve bu merkezden badem âfeti aleyhine bir mücâdele açılacaktır. (Evritoma Amigdalia) tesmiye olunan haşre hakkında da bir emr-nâme neşr olunmuştur.

Zirâ'i Notlar:

1 kânûn-ı Sâni 1920'den 31 Mart 1920 târihine kadar itil'af edilen küme sıçanları

Lefkoşa	532,1
Larnaka	377,88
Limasol	797,56
Mağosa	787,8

Baf	74,27
Girne	560,3

793,186

Hükûmet şimdi he küme sıçanı kuyruğu için 2 guruş teklif etmektedir ki bu teklif köylüleri küme sıçanlarını toplamağa teşvik edecektir. Bir küme sıçan 3 sene zarfında teksir ederek 300000 olduğu tahrik ettiği için bunların ahlâk ve itilât edilmeleri husûsurda şiddetli tadâbirler gitihâzi istilzâm edilmek icâb eder.

Eşek Arıları:

Eşek arılarının betekleri, tânesi 2 paraya satın alınmaktadır.

Serçe Kuşları:

Serçe yumurtaları, düzinesi 4,5 guruşa alınmaktadır.

Yarasa Kuşları:

Hükûmet tarafında yarasa kuşlarının behri için 1 guruş fiyât verilir.

Utyûr-ı Ahlih Hastalıklarından Kuş Pâlazı ve Çiçek Tıb baytarı opratori R:H: Ruv tarafından,

Kuş Çiçeği:

Piliç çiçeği diye ma'rûf olan bu hastalık ve “Utyûrun başındaki sivilce hastalığı” hindilere, kozlara, tavuklara ve güvercinlere ‘arzolan sarı bir hastalıktır. Bubn seciye-i fârkası utyûrun başındada zâhir olan yaranın büyümesidir. Bu hastalık bil-hâsa tâze kuşlara ‘ârz oluyorsa da sen kemâle ermiş kuşlara da ‘arz olmaktadır.

Esbâb-ı Mâraz:

Bu hastalığı intâc eden sebep büsbütün gayr-ı meri'i bir mâde-i serâyitten yani en kuvvetli bir hardebin ile görülemeyen bir tertib-i 'uzvidir. Fakat bu mâde-i serâyetin hastalığa dûcâr olan kuşların kanında, â'zâi dahiliyesinde ve sivilcelerden mütevellüd yaralarda mevcûd bulunduğu tahkik etmiştir. Hastalık temas ile bir kuştan diğer kuşa kolaylıkla serâyet eder. Ve (serâyet zamanından hastalığın â'râzi tezâhür edinceye değin) yedi gün zarfında zâhir olur.

Hastalığın A'râzi:

Kuşun başında ve tüy olmayan yerlerinde ve bil-hâssa ibiklerinde, çene altındaki sakıklarda, göz kapaklarında, kulaklarında ve ağzının köşelerinde sivilceye müşabe sert yaralar hâsıl olur.

Hastalığın dâhilen intişarında yara tüfek saçması kadar iken gittikçe büyüyerek bakla kadar olup bir müddet sonra çatlayıp bir ufak çiçek lâhinesi çiçeği şeklinde merîf olur. Vc üzerinde kahve rengi kabuklar hasıl olarak bunlardan kolayca kan çıkar. Üç-dört hafta sonra yaralar kuruyarak kuşu kesib âfiyet eder. Veya yaralar ağzının içindeki zarlara kadar intişar ederek kuş pâlâzı'ndaki gibi yeşil bir renk iktisâb eder.

Usûl-ı Tedavi :

Sarâyete ma'ruz olan kuşlar tecrid edilecek ve diğere utyûr her gün mu'âyene edilerek merz-i â'razi gösterenler başka tarafa nakl olunacak ve sivilceler her gün yüzde bir nisbetinde inbikten geçmiş suda veya yağmur suyunda hâ edilmiş gümüş nitratı gibi kuvvetli bir mazâd-ı te'kin (Anti Septik) mahallefli sürülmelidir. Yalnız bir veya iki kuş sarâyete ma'ruz olmuş ise onları itilât etmek lâzıma-i iktisâde mevâfıktır. Ondan sonra utyûrun kümesini kâmlen dezenfekte etmek veya hâl-ı sahatte olan kuşları balaşmamış yeni bir yere naklatmak lâzımdır. Dezenfekte yapmak için birkaç buğday permanganat potasyon içme suyunda hâl edilmeli.

Tedâbir-i Tehafuziye :

Utyûrun kümeslerinin veya olundukları kesilmiş yerlerde bir mu'tâd temizlik yapılmakla beraber yeni satın alınan kuşları diğer utyûr ile âhtılât ettirmeyip onlardan on gün kadar tecrid etmek tavsiye olunur. Hastalıktan ölen kuşlar yakılmalı.

Pamuk Kozalarında Arz Olan Böcekler Tarih-i Hayatları ve Usûl-ı Merâkibe:

Hükümet-i alim'il-Haşerat-ı mütehasusı D.S wvilkinson tarafından be sene kıbrıs'ta pamuk kozalarına böcekler tarafından külli mikdârda hasar-ı ikâ' edilmiştir. Fi'l-hakika bir kaç köyde tekmil-i mahsûl tahrib edilmiştir. Bu hastalığı durdurmak dâire-i imkânda olduğundan işbu risâlesinin neşrinden matlûb olan gâye bu imkânı pamuk yetiştirenlere göstermektir. Pamuk kozalarına muhtelif ecnâstan böcekler hücum eder. Bunun böyle olduğu ihtimâl ki nazar-ı dikkate çarpmıştır. Bu böceklerin biri buz renkli olup üzerinde bir çok ufak dikenler vardır. Buna dikenli koza böceği (iearyas insolana) tesmiye olunur. Diğer böcek pembe renkli ve parlak olup dikenli böcekten daha küçüktür. Ta'bir-i fenisi (Kele çia Gusipyella)'dır.

Dikenli Pamuk Böceklerinin Tarih-i Hayâtı:

Böcek ufak bir yeşil kelebektir. Kanadı takriben itsi'andedir. Kuvvetli uçar ve elli mile kadar imtidâd eden mesâfede tirân eder. Akşam karanlığında ve geceleyin pamuk tarlaları etrafından uçar. Fakat pamuk nebâtları renide olmuş ise gündüzün nazara çarpar. Dişi kelebek erkeğiyle çiftleştikten sonra ya pamuk kozalarına veya dalların uçlarındaki tomruklara, çiçek tohumlarına ve yahut nebâtın yapraklarına yumurtlar.

Tutulup muhâfaza edilen bir dişi kelebeğin eylülde beş gün zarfında ikiyüz elli yumurta yumurtladığı menzûr olmuştur. Tekâmül etmiş dişi kelebeğin ömrü bir aydan ziyâde imtidâd eder. Yazın üç günden altı güne kadar ve kışın on iki güne kadar yumurtalar açılıp tâze böcek çıkar. Sene o ilinde böcekler yapraklara ve nebâtın intihâii flizlerine hucum ederler. Çiçek tomrukları ve mûhren pamuk kozaları için serbest

kalırlar. Bu böceklerin pamuk kozalarını yiyip içine girdikleri ve orada ma'lûm olan bütün hasarîkâ' ettikleri ziyâde izâh edilir.

Takriben iki yada üç hafta sonra böcekler doyuncaya kadarta'îş ederler. Ve ondan sonra takriben yarım inç kadar uzarlar. Pamuk kozalarını bırakıp ya nebât üzerinde bir yere ve nebâtın dibindeki siprondiye giderler. Orada istihâle edip karizâliyet şeklinde tehevvül ederler. Yazın takriben ondört gün zarfında ve kışın otuz günden elli güne kadar karizâliyet hâlinde kalır. Karizâliyetler ondan sonra kelebek hâlinde müdevir şekil alırlar ve bu isithâlât yine tekrâr eder. Şu nokta-i nazar-ı dikkate alınmalıdır ki bu böceklerin yazın takriben iki veya üç hafta ve kışın dokuzdan on iki haftaya kadar müdevir şeklindeki hayâtları imtidâd eder.

Pembe Renkli Böceklerin Tarih-İ Hayâtı:

Bu böceğin tarih-i hayâtı tıpkı dikenli pamuk kozası böceğinin hayatına benzer. Her biri birkaç hafta imtidâd eden muhtelif edvâr-ı hayâtiyede yaşar. Ma'ma-fih sonbaharda bu böcekler karizâliyet hâlinde tehevvül edecek yerde tehemmüldelleri dolup ve iki delinmiş teham birbirine rabt ederek içine girip nevm-i şefvilerini geçirirler. Gelen bahârda bunlar karizâliyet hâline tehevcül ederler ve ondan sonra yine kelebek şekline girerler. Şurası nazar-ı dikkate alınmalıdır ki pamuktaki tehammüde, pamuk dalları üzerinde bırakılan pamuk kozalarında ve tarlada bırakılan pamuk kozalarında kapanıp kış mevsimi geçirirler.

Bu böcekler külli mikdârda rütübete mukavemet etmeye ve nemâ bulmakta olan mahsûlat altında gömülmüş kalmağa mukadder olduklarından üç sene kadar müddet zarfında sıvışıp kalmağa da mukadder olurlar.

Merâkıbe Tedâbiri:

Mademki tohum kozalarına 'ârz olan dikenli böceğin dûre-i hayâtiyesi hiçbir vakit üç aydan ziyade imtidâd etmez her sene lâ-akl üç ay müddet böceklerin ta'îş ettikleri nebâtâtı başka yere nakl etmekle bu böcekler pek şehvetle merâkıbe edilir.

Şimdiki hâlde bu böceğin ta'îş edebildiği nebâtlar yalnız pamuk ve bamyadan ve bu ikisine yakından karâbeti olan diğer bir iki cins nebâtlardan ibârettir. Fakat kıbrıs'ta mevcûd olan ancak pamuk ve bamyadır.

Teşrin-i evvelden sonra pamuk nebâtları tohum kozası yetiştirmez. Ve aynı sûretle bamyalar da bir şeye yaramaz. Binaen-aleyh teşrin-i evveldebu nebâtlar sökülüp mahv edilecek olursa mahsûl yetiştirenlere bir ziyân olmaz. Bila'kis eylûlden marta kadar altı ay müddet zarfında üzerlerinde keleklerin yumurtlaması ve böceğin ta'îş ederek gelecek mevsimde tekrâr tesis etmesini intac ederek bir nebât mevcud olmaz. Mısır'da ta'kib edilen merâkibe usûlü böyle olup kıt'ayen memnuniyet bahş olduğu tehakuk etmiştir. Tohum kozalarına 'ârz olan diğer dikenli böcek hakkında takib edilen bir vece-i belâ pembe renkli tohum kozası böceğini merâkibe husûsunda da külli fâsdeyi nmûcib olur. Bu fâide husûl bulmak için sonbaharda nebâtlar sökülerek kifâyet edecek mikdârda tahrib ve imhâ edilmelidir ki sonbahara doğru çıkan kelekler yumurtlamak için hiçbir yer bulamasınlar.

Ma'mâ-fit kışın sevişip uyuyan böceklerden külli mikdârı tohumlar içinde ambârlara nakl edildiklerinden bunlar gelecek mevsimde kelek hâlinde tehavvül ederler. Fi'l-hakika yegâne şâyân-ı memnûniyet bir usûl-i merâkibe varsa o da şudur ki tohum çerhden geçip ayıklandıktan sonra hemen teshin edilmeli. Tohum muvafık bir derece-i harâretle husûsi makinelerde teshin edilirse böcekler itilâf edilir ve tohuma da bir zarar gelmez. Kozalara ârz olan pembe renkli böceği merâkibe etmek için tohumun teshin edilmesini mevk'i-i icrâyâ vüzû etmek üzere kânûn tanzimi meselesi hükümetce taht-ı tezkire alınmıştır.

Dikenli böceğin merâkibesi için zirâ'at dâiresi müdiri tarafından her sene ta'yin edilecek târihte bir mûcib-i kânûn pamuk ve bamyaya yetiştirenlerin tekmiil pamuk nebâtlarını ve bamyaları başka yaprak ve filiz çıkarmağa muktedir olmayacak sûrette mahv ve tahrib etmeleri taleb edilecektir.

Her sene edilecek târih ihtimâl ki teşrin-i evvelin 10'nuncu günü olacaktır.

Şurası nazar-ı dikkate alınmalıdır ki mahsûl alındıktan sonra kökler üzerinde dalları bırakmak usûlu şimdi taht-ı memnûniyete alınmıştır. Pamuk yetiştirenler ihtimâl ki mahsûl

alındıktan sonra kökler üzerinde bırakılan pamuk dalları daha fazla tohum kozası yetiştirilir ve böceklerin hucûmundan daha ziyâde âzâde olur diyerek itirâz edecekler vardır. Bu olabilir, fakat diğer cehtten pamuk dallarını bırakılmadığı ve pamuk nebâtları kış esasında tarlada bırakıldığı sûrette hiçbir böcek bulunmayacaktır. Derhâtır edilecek mühim bir nokta vardır ki sene iktidâsında kışı gecirip berhayât kalacak kelebekler bilnesbe pek az olacak ve az tohum kozaları iktidâ hücumu ma'ruz kalacaktır. Fakat her kelebek tamâm üç yüz veya dört yüz yumurta doğurduğundan iki-üç hafta sonra bu yumurtalardan böcek çıkarak bunlar da kelebek hâline tahavvül edip herbiri üç yüz veya dört yüz yumurta doğuracaklardır. Kısa bir müddet zarfında tohum kozalarını kısm-ı â'zami hücumu ma'ruz kalacak ve dûçar-ı hücum olanların adedi mevasım iriledikçe tezâyüd edecektir.

Binaen-aleyh pamuğun erken mahsûl yetiştiren cinsten olması büyük istifâde-i mûcibdir. zirâ'at dâiresi kıbrıs için en iyisini kararlaştırmal maksadı ile külli mikdârda muhtelif cinsleri tecrübe etmektedir.

Baladaki tefsilâtın rumca tercümesi zirâ'at dâiresi tarafından ayrı kurmelerde âkdimce tab'i idilip neşr olunmuştur.

Bu kurmeler (zirâ'at dâiresi kurmesi nûmrûz) bir ay tevzi'-i mecânaen alınabileceği gibi zirâ'at müdirine mürâca'tle posta icretinden mu'af olarakda gönderilebilir.

Mevzû'un ehemiyetini forma üzerinde tab' edilen tefsilât buraya derc edilmiştir.

31 Kânûn-i Evvel 1924 Târihinde Hatâm Bulan Sene Zerfinda Sükût-ı Bârân:

Vesti	Mevk'i	Taksimât
19,96	Şenki cihetin sonunda	Merkezi saha
18,09	Merkezde	Merkezi saha
14,64	Garbi cihetin sonunda	Merkezi saha
17,79	Merkez	Şimali silsile-i cebâl
9,62	Karpas	Şimali silsile-i cebâl
21,18	Ceht-i Şarkıye	Karlı dağ silsile-i cebali ve dağların ovaya giryân burnu

18,55	Cehti-i Garbiye	Karlı dağ silsile-i cebali ve dağların ovaya giryân burnu
22,20	Larnaka	Cenûba doğru imtidâd eden kıt'ât ârâzi
19,11	Limason	Cenûba doğru imtidâd eden kıt'ât ârâzi
18,84	Baf	Cenûba doğru imtidâd eden kıt'ât ârâzi

En şiddetli sükût bârân hâle-i vakâda 41,51 idi. Yalnız birgün zarfında sükût eden en şiddetli yağmur 1924 senesi kânun-ı sânisinin 7'nci günü altı inç idi.

Mağosa Kazâsı Zirâ'atı Hakkında Notlar:

Mağosa komseri tarafından:

Zirâ'at:

1923 kânûn-i evvel âvasıtına kadar ilk yağmurların geç gelmesi ve mâzî esnâsında hiç yağmur yağmaması zahire hasâdının vestî dereceden aşağı kalmasını intâc etmiştir. Hakikaten şubattan sonra münetic-i fâide bir yağmur yağmamıştır. Bereket versinki mâzî, nisan ve mayıs ayında havâ-i mu'atedil ve serin idi. Ve bu yüzden hasâd ibtidâi emirde müntezer olduğundan daha iyi olmuştur.

Atideki erkâm son beş sene zarfında hasâdlardan ne mikdâr mahsûl alındığını gösterir:

Sene	Buğday	Arpa	Burçak	Yulaf	Fâvettâ
1920	765,200	818,610	154,730	28,330	38,240
1921	863,040	738,410	77,930	42,950	23,180
1922	808,170	784,160	47,930	38,420	14,600
1923	833,410	938,600	81,940	47,420	17,520
1924	607,310	646,560	7,620	28,190	15,850

Patatesler

Patates mahsûlü pek güzel ve hastalıktan arı idi. Tâze tohum irlanda ve iskoçyadan idhâl edilmiş idi. Yaz ve kış mahsûlatı 5970 tonilato tahmin edilmiş. Hâlbuki geçen sene ki tahmin 4570 tonilato idi. Patates yetiştirenler âhiren iyi fiât almışlardır. Mısır'a ihrâç edilen patateslerin kıymeti 12,270 lira idi.

Portakallar ve Limonlar

Portakal ve limon mahsûlü şâyân kayd derecede olmuştu. Bu mahsûlat selanik'e ve mısır'a ihrâç edilmiş ve şâyân-ı memnûniyet fiâtlar elde edilmiştir.

Nakliyâtın müşkilolmasından şimdiye kadar mısır'a gemilerle ihrâç olunamıyordu. Sene zarfında portakal yetiştirmek hususunda nazara çarpacak derecede tezâyûd vuc' u bulmuştur. Aski ağaç bağçaları tavsi' edilmiş ve her tarafta yeni bağçeler açılmıştır. Sene zarfında mağosa'da ihrâç edilen portakalların ve limonların kıymeti 15,359 lira idi.

Narlar:

Nar mahsûlü iyi idi. Bir mu2tad mısır'a külli mikdârda ihrâç edilmiştir. Nar mahsûlü yetiştirenler behr-i kıyyesi için 1 guruştan 2 guruşa kadar almışlardır ki bu memnûniyet-i bahş bir fi'ât verilmiştir. Sene zarfında ihrâç edilen narların kıymeti 17,154 lira olmuştur.

Hurûblar (Keçiboynuzu):

Hurûb mahsûlü üç fikir mevsimden sonra iyi bir mahsûl idi. Fi'âtlar behr-i kantâr için 13 şilinden 16 şiline kadar idi ki bu iyi bir fiâtıdır. Geçen sene ki fiâtlar 8 şilinden 12 şiline kadar idi. Ihrâç edilen hurûbların kıymeti 16,482 lira idi.

Zeytinler:

Birkaç mevsimden beri fikirâne devâm ettikten sonra zeytin mahsûlü dahi iyi oldu. Parekende satışla zeytinlerin kıyyesi 3,5 guruştan 5,5 guruşa kadar satılmıştır.

Pamuk:

Zirâ'at altında bulunan ârâzinin mikdârı daha evvel ki senelerden ziyâde idi . mahsûl pek külliyetli olup mahalli tohumdan istihsâl edilen pamuk 12000 kıyye ve idhâl edilen tohumdan istihsâl edilen 737,800 kıyye tahmin edilmiştir. Tohum kabuklarına ârz olan böcek diğer kazâlarda olduğu gibi hâdis olmuş ve zirâ'at dâiresi müdiri tarafından hastalığı izâle için verilen ihtiyât tavsiyeleri mevk'-i-i icrâya vüz'u olunmuştur.

İpek kozaları :

Yetiştirilen ipek kozaları 20,321 kıyye tahmin edilmiş ve bahr-i kıyyesi 3 şilin 4,5 guruşa satılmıştır.

Koyunlar, keçiler ve domuzlar :

Bu hayvanlar için yapılan senevi ta'idad keçilerin tezâyüd ve koyunlarla domuzların tanâkus edildiğini gösteriyor.

**Âtideki Rakamlar Son Beş Sene Zarfında Ta'idâd Edilen Hayvanların Adedini
gösterir:**

Sene	Koyunlar	Keçiler	Domuzlar
1920	95,544	34,735	6,778
1921	105,444	37,858	5,952
1922	98,689	40,527	7,129
1923	97,898	42,316	8,349
1924	93,029	42,919	8,065

Küçük Ahurlar:

Mağosa'da 31 kânûn-i evvelde bu ahurlarda bulunan hayvanlar bir aygır (temere), bir erkek merkeb, bir boğa, üç inek, üç erkek buzağı, bir erkek domuz, iki dişi domuz, birkaç yavru domuz ve utyûr-ı ehliye. Aygır tarafından yapılan çiftleşme 72 defa olmuştur. Zâten hadde-i gâyesi usûlen budur. Erkek öküz (boğa) tarafından yapılan çiftleşme 28, erkek merkeb tarafından 32 ve erkek domuz tarafından 26 defa olmuştur.

31 kânûn-i evvelde yalosa ahurlarında bulunan hayvanlar bir aygır (ruteyşin), bir erkek merkeb, bir boğa (erkek öküz), iki erkek domuz, üç dişi domuz, birkaç yavru domuz ve biraz utyûr-ı ehile.

Aygır 72 defa mahdûd çiftleşme icrâ etmiş ise de boğanın çiftleşmesi âhâli tarafından talep edilmemişti. Hayvanatın renkleri köylülerce su-i nazara ma'ruzdur. Köylüle.in nokta-i nazarına göre süt veren cinsten yetiştirmek sütü az olan cinsten yetiştirmeye mürecihtir.

Ben bu sene zarfında bir kaç defalar bu ahurları gezip gördüm ve bunları dâima temiz bnir hâlde buldum.

Nümûne Bahçeleri :

Bir mu'tâd limon portakal ağaçları için pek ziyâde talep olmuştur ise de elde mevcûd olan mikdâr taleblere kifâyet edecek derecede değildir. Binaen-aleyh yaz mevsiminde dâima su kıtlaşıyor ve nunun neticesi olarak bağçemin mahsûlü pek mahdûd oluyor.

Sâbken lefkoşa'da işlemekte olan yağ makinesi geçen ilkbaharda tesis edilmiş ise de yaşayan memnûniyet-i sûrette işleyememiştir.

Mağosa Gümrük İdâresinden :

Mağosa tarikiyle icrâ edilen idhâlât ticâreti umûmiyet itibâriyle sene zarfında iyi idi. Gümrük idhâlât resmi olarak tahsil edilen mikdâr geçen senenin 52,961 lirasına mukâbil 44,125 lira idi.

Bu resmi başlıca âtideki imti'adan tahsil edilmiştir.

Petrol ve benzinden: benzin 17,41 lira kıymetinde, petrol 22,122 lira kıymetinde, yünlü ma'mulat 12,233 lira kıymetinde, pamuklu eşya 22,298 lira kıymetinde, pamuklu 5,999 lira kıymetinde, pirinç 6,474 lira kıymetinde ve tütün 8,839 lira kıymetinde idi.

Simendifer mâlzemesi takriben 12,000 lira kıymetinde ve ma'den tahrisi malzemesi olarak iskoryodiya'daki Kıbrıs müşterek'il-amil ma'den şirketi tarafından sene zarfında idhâl edilen mevâd 30,000 lira kıymetinde idi sene zarfında külli mikdârda ön idhâli ve sene sonuna doğru buğday idhâli mühim bir keyfiyyet idi

Bunu istilzâm eden şey kıbrıs zehâir mahsûlünün mûfakıyyetsizliği ve gâli fiyâtların cezirede hüçümtermâ olmasıdır.

İhrâcât umûmiyet itibâriyle geçen senekinden daha iyi idi. Anadolu'dan yunanistana gelen muhacirinin temin-i ihtiyacı maksadla celb edilen katırlar için yunanistanda iyi bir Pazar ticâret bulunmuştur. Bu ihrâcâtın kıymeti 46,487 lira idi.

Başlıca ihrâc edilen mevâd bir vech-i âtidiri narlar 17,154 lira, limonlar ve portakallar 15,359 lira, hurûblar 16,482 lira; krom, demir madeni 9,595 lira, öküzler 10,776 lira, sair hayvanat 9,903 lira, postlar ve deriler 2,301 lira, yün 2,642 lira, patates 12,270 lira, peynir 5,707 ve arpa 10,819 lira.

Patates mahsûlü pek iyi olup mısır Pazar ticaretinde bunun için külli taleb vuk'u bulmuştur. İrlanda ve iskoşya'dan tâze tohum idhâl edildiği için bu mahsûl iyi bir keyfiyeti ihtivâ ediyordu.

Samanın külli mikdârda ihrâqcına devam edilmektedir.

Sene zarfında portakal ticaretinde bir salâh-ı meşhud idi. Bil-hâsa 1924 sonbaharının iyi mahsûllarının tevâidi, 1925 senesi âvâilinde hissedilecektir.

Nar ve hurûb mahsûlleri külliyyetli olduğu gibi iyi fiyâtlarda elde edilmiştir.

Karlı dağdan getirilen krom ma'deni ihrâcâtı yeni bir harekettir. Cem'en 2,811 toniloto italya'ya ve ingiltere'ye irsâl edilmiştir.

Geçen haziran zarfında karpas'ta ay simon civarında yeni bir kireç fabrikası başlamış ve 289 toniloto yelken gemilerine ihraç edilmiştir.

1924 martında şeluniz'den kömür ve odun yüklenmiş bir s3ahil yelken gemisi mağosa hâricinde kâzazede olarak 3 can zâ'iyatı olmuştur.

Târih-i Tabî'ye 'Aid Notlar:

Mevsimi geldikçe kuşların nazar-ı dikkatine çarpacak surette hicretleri Mister N.F Wilson tarafından:

1924 senesinin yaz sonu hicretleri kıbrıs üzerinden geçen kuşların adedi nokta-i nazarından gayr-ı mu'tad sûrette fikir idi ali'il-lasol ağustos gâyesinde gülmeye başlayan bıldırcınların gibûbeti göze çarpıyordu. Ve fil-hakika eylül ve neşrin-i evvelde pek az bıldırcın vardı. Avcı çantasına bir defa bir düzine veya 15 tane koymak pek güç idi. Diğer cihetten eylülün ikinci ve üçüncü haftaları zarfında iyi sığırçık kuşları avlanmış. Halbiki bu kuşlar ali'el-lasol nâdir bulunur.

Takriben mu'tâd zamanda yani ağustosun 19'uncu günü ördek cinsinden uzun bacaklı su kuşları mağosa üzerinden geçerler. Mesmû'âta göre diğer kuşlarda cezirenin muhtellif âksâmı üzerinden ve bil-hâsa karlı dağ üzerinden takriben aynı târihinde geçtiler. Bu kuşların hicret hususunda bu derece intizâma ri'âyet etmeleri hark'ullâde bir şeydir.

Ağustosun 15'inci günüyle 25'inci günü arasında kıbrıs üzerinden geçmekte hiç ihmâl etmezler. Kânun-ı sânide ta'mı hindi tavuğundan daha iyi diye tavsif olunan bir kuş

mağosa'da mevki kumandanına müste'cil bir haberle gönderilerek satın alınması talep edilmiştir. Taleb-i vâk'a üzerine mevk'i kumandanı bu kuşu almıştır. Mühren bu kuşun ördek nev'inden uzun bacaklı bir su kuşu olduğu benim tarafımdan teşhis edilmiştir. Bu bir yavru kuş olup kemâle ermemiş tüyler içinde idi. Binaen-aleyh senenin o vaktinde kıbrıs'ta ne işi olduğunu anlayamadım.bu cins kuşların bir mu'tâd bir ay ziyâret geçmeleri bahar mevsiminde ve sonbahar âvâlinde olur. Bunlar ali'illamûm larnaka ve limasol tuz gölleri üzerinde bir-iki gün tevkif ettikten sonra icâb-ı hâle göre ya şimale ya da cenûba sefer ederler.

Sonbahâr mevsimi gayr-ı mu'tâd erken yağmurlarla başlamış vebunu takiben kânûn-ı evvel ve kânûn-ı sâni aylarında havâ pek soğuk olduğundan kıbrıs'ta dâimâ tesâdüf edilmeyen pek çok kuş mühâcirleri gelmiştir.

Kıbrıs'a ilk vasıl olanlardan birazı mağosa limanı'na ilticâ etmiş ve küçük balıkları yutan ablak ve anaç cinsten 3 tane kuş vardı. Ben onları teşrin-i sânisinin 15'inci günü gördüm. Ve hâlâ orada idiler. İnsan onların hemen her günsu üzerinde kanat gererek şahin gibi dolaştıklarını ve sonra birdenbire aşağı doğru yıldırım gibi süzülerek ağızlarında birkaç bi-çare balık ile tekrar yükseldiklerini temâşâ eder. Bunları temâşâ etmek pek merâklî bir şeydir. Beyaz ve siyah tüyler içinde kona kona müşharelikleri liman için hoş bir manzaradır. Ben bu kuşu ilk defa geçen sene gördüm. Evvelce 2.19 ve 6.19'da kaydedilmiş olduğundan anlaşılıyor ki bu kuş nâdir veya kıbrıs'a ara sıra uğrayan bir zâirdir.

kânûn-ı sâni âvâlinde şiddetli haânın tesiriyle asyai sığırdan kaçıp gelen birçok kazlar cezireyi ziyaret ettiler. İbtidâ avladıklarını işittiğim kuşlar kânûn-ı sâni âvâlinde Mistır H.R. Prais tarafından avlanan bir çift idi. Muma-aleyh sağ olan se soldan sararak aşerito civârında 3 küçük kısımdan birçok mikdârda kuş avlanmış. Onların yol civarında bir tarlada ta'îş ettiklerini görerek bir otomobil ile takrib etmiş ve kuşlar tehlikeyi anlamadan kendisi inlâhat menziline varmıştı. Mistır Gantar Tom Gazyora'nın dışarısında bakla kazları veya yüz renkte bacaklı utyür sürüsüne müsâdif olmuştu. Mumâ-âleyh her ne kadar otomobilde idise de onlara pek ziyede yaklaşmış olduğu halde nezdindeki tüfenk hartuçlarını beraber getirmeyi unutmuştu. Yanında diğer bir avcı daha vardı. Bu avcı kazları bir merkeble takip etmeye gayret etmiş ise de gâlibâ bu defa merkebin karkunturaları unutulduğundan zavâllı hayvan çamura gömülmüş ve bunun üzerine kazlar kaçıp kurtulmuşlar. Larnak komiseri Mistır T. Grinvodo iki tane bayaz alınlıkaz canlı olarak

getirilmiştir. Muma-aleyh bunları kendi kuşhanesine yerleştirmiş ve her ikisinde hâl-ı sıhâtte idi. Fakat bir gün bağçede işleyen hizmetcinin biri kafesi açık bıraktığından kazların biri çıkarak uçup gitmiştir, diğeri hâlâ hayattadır.

Bir mu'tâd birkaç mısır kazları Lefkoşa civarındaki küçük bir göle gelmiştir. Fakat bunlardan pek az müddet kalmışlardır.

Paralmize'de ve mağosa civârında tâze su gölünde yüzlerce kazlar vardı. Su kenarlarında bunları bekleyen gece avcıları iyi ganimet topladılar.

Her cinsten birçok ördekler bil-tab' sayısız ve binlerce gelmiştir. Fakat makbûl cins erkek ördekler olup sâir senelerdekinden pek ziyâde gelmişti.

Birkaç kuğu kuşu mağosa etrafındakiler göllerde bütün kış görülmüş ve bunların bazıları öldürülerek yemek için mahalli pazarda satılmıştır.

Büyük tüy kuşu kıbrıs'ı nâdiren ziyâret eder.

Geçmiş senelerde dahi yalnız 1887, 1905, 1912, 1916 senelerinde kaydedilmiş fakatbu sene ben kânûn-ı sâinde aserito civârında bir tane gördüm. Mağosa kazasında iki tane, limasol civarında bir tane vurulduğunu işittim.

Bütün kış mevsiminde altın, buz, yeşil, ve sâire renkli ve yemesi makbûl av kuşları bol idi. Bunlar erken gelmişler ve pek geç gelmişlerdi. Hakikatten bazıları hâlâ buradadır. Mevsim ibtidâsında pek çok çulluk kuşu var idi. Bir tanesi teşrin-i evvelin 3'üncü günü gayr-ı mu'tâd bir tarihta larnaka civarında görülmüş ve biz de böyle mut'âd hilâfında kalmışbir kuşu mağosa civârında martın 3'üncü günü gördüm. Bunlar ali'il-lâsol şubat âvâsıtında veya âhârında kâmlen gitmişlerdi.

1924 nihâyetinde ve 1925 âvâilinde kış mühâceretinin pek ziyâde nazara çarpacak hâlet-i kure tavuğun ve ardıncık takriben tamamıyla gibûbet etmesi idi.

Ben bunun sebebini anlamıyorum. Çünkü bu kuşlar bir mu'tâd her tarafta ve bilhâsa tepelerin altında pek zâhir oluyordu.

Birkaç derâç ve derâç nev'inden geçici kuşlar mevsim ibtidâsiyle görünmüş ise de birden bire gâib olmuşlardır.

İlk kırlangıcı 6 şubat târihinde en soğuk birgünde, Magosa civârında gördüm. Keza kırlangıcı nev'inden sür'atle uçan ilk kuş martın 2'inci günü gördüm.

25-1924 Mevsimi Zarfında Sayd-ı Şikâr

Bu mevsim zarfındaki sayd-ı şikâr hakkında bu nüshada neşr etmek ümidinde olduğum rapor mu'il-tesif vakitlice yedime vâsl olmadı. Ma'mâ-fih bu rapor temiz nüshamızda neşr edilecektir.

Bütün mevsim nazar-ı dikkate alınırsa geçici kuşlar münasebetiyle pek mükemmel idi. Kış pek soğuk olduğundan külli mikdârda ördek, culluk ve yelvekoy cezireyi ziyaret etmişler ve muhtelif sazlıklarda ve sâ'ir yerlerde pek mükemmel spor yapılmıştır.

Mahalli usûl-ı sayd bil-tab' i sükûta mâil ise de avlamak için keklikler olmadıysa da sayd-ı şikâr kânunun âhvâli daha iyi esâsa rabt edeceği ümit edilmektedir. 1925 martının 13,üncü günü ben siryano huryodo bir bıldırcın gördüm ki bu sene ilk gördüğüm bıldırcın bu idi. Marmâ-fih 1924'te olduğu gibi bu kuşlar cezireyi şaşırıp başka tarafa gitmezlerse mevsim zarfında pek çoğunun erkence gelmesine intizâr olunur.

Kıbrıs'ta Sayd-ı Şikâr:

Tesifle sayd etmek istiyorum ki kıbrıs'ta av sür'atle düşünmektedir. Avdan muradım mahalli avdır. Yani: tavşanlar, keklikler, trankolinler, olup geçici kuşlar değildir. Pek şiddetli hatve atılmalıdır ki bil-hâssa bunların dökünmesi keyfiyetini kurtarmak için bu husûsta ma'âlûnetlerini ibrâz etmek icâb eder. Ben 40 senelik avcıyım. Bugün cezirenin her tarafında sayd şikâr idim. 2 ile 25 yıl evvel mevcûd olan avı şimdikiler ile mukayese ettiğimde avın yüzde 75 nisbetinde tenâkus ettiğini söylersem mübâlağa etmiş olurum. Binaen-aleyh bundan iyi sûrette anlaşılacaktır ki bu nisbet birkaç seneler daha külliyen zâil olacaktır. Kânûnlar iyidir, fakat halkın ma'âveretine ve kânûnlara hürmet etmelerine ihtiyac vardır, yalnız kânûnlar kıbrıs'ın avını kurtarmazlar.

Binaen-aleyh sayd ve şikari sevenler hepsi ve umûmiyetle kıbrıs âhâlisi kânuna ri'ayet ve memûr mesûllerin kânûn ahkâmını icrâ etmeleri husûsunda onlara mu'âvenet etmelidirler. Binaen-aleyh ben bil-umûm avcılara mürâ'cala kânûnun âhkâmına ri'ayet etmelerini ve sayd-ı şikâr ihlâl eden her hangi kimseyi veya kimseleri gördüklerinde bu kimseleri gasb ve 'idâvet ile ihcâr etmelidirler.

Mecmû'a Müdürü

Eksumeduş'ta Koç Sergisi

Bu sergi 22 mart tarihinde tam köyün dışarısında teşhir edilmişti. Sergide dahil olan koçlar iyi idi. İyi cinsten 28 tane koç ve 61 tane boynuzlu kuzu sergiye dahil olmuştu.

Hekimlik vazifesi gören bariret ve makloglan efendiler 4 adet en iyi koçları intihâb etmek için dûçar-ı müşkilat olmuşlar ve halkın izdihâmından gerek hekimler ve gerek temâşagirler sergide teşhir edilen hayvânları görmekte müşkilâta marûz kalmışlardı.

Hemcivâr köylerden ve lefkoşa'dan pek çok halk hâzır bulunmuştur.

Mükafat Kazananlar:

1'inci Mükâfât: Eksumeduşlu Sadiri Hralambo

2'inci Mükâfât: Trahonalı Pavlo Mihail

3'üncü Mükâfât: Moralı Lütfi Arif

4'üncü Mükâfât: Moralı Hüseyin Ahmed

Boynuzlu Kuzular (Analarıyla beraber)

1'inci Mükâfât: Miyamilili Lamrifoğlu

2'inci Mükâfât: Miyamilili antoni

3'üncü Mükâfât: Eksumeduşlu Hacı Yorgi Nikola

4'üncü Mükâfât: Moralı Arif İbrahim

Sünger Sayd:

1924'te Yunan adalarından makineli süngercikayıkları gelerek temmuz olan eylül nihâyetine kadar sünger topladılar. Bunlardan başka zıpkın ile işleyen 2 mahalli kayık vardı. 1923'te zıpkın ile işleyen kayıklar 13 ve makineli kayıklardan 5 aded idi.

1924'te süngerci kayıklarının adedi tenâkus etmiş ise de toplanan süngerler takriben 1923'te toplananlar kadar vardı.

1923'te 4599,5 kıyye sünger toplanmış olduğu hâlde 1924'te toplanan sünger 4192 kıyye olmuştu. Süngerlerden hükümet hisesi 1923'te 1044,5 kıyye ve 1924'te 1036,5 kıyye idi. 1923 süngerlerden alınan hükümet hisesi kıyyesi bir lira on şiline satılmış ve Britanya imparatorluk sengiyine gönderilerek güzel fiyâtlar hemen satılmıştır.

Sünger istirâsı için vük'u bulacak talebler 31 Nisan 1925 tarihine kadar Mağosa'da Sayd Mâhi müftüsü tarafından balık avlamak için en iyi yerler bulunmuştur.

Limonata Nasıl Yapılır:

Turunçları ve ya limonları sıktıktan sonra asâre bir torbadan lâ-akl üç defa süzülür o zamân 28 dirhemlik asâreye 3 libre şeker ilâve edilerek ateşin üzerine vüz'u olunur. Tedricen kaynayıncaya kadar ateşte bırakılır. Kaynadığı zamân daha ateş ilve edilir ve suyu rür'atle kaynatılır ise de ateşte limonatanın da kaynamasına kadar bırakılmamalıdır takriben yarım saatsonra biraz kesâfetkesle edice limonata hazırlanmış olur. Soğuyunca süzülüp şişelere doldurulur. Bütüt havâ babeleri çıkmak için şişeler ertesi güne kadra aok bırakılır. Ondan sonra şişenin mântarı sıcak su buharına tutarak bal mumu ile koparmılıdır.

At koşosu Haberleri:

Ceziredeki at koşularına karşı şimdi mevcût olan rağbetten hada ziyâde rağbet edilememesi acınacak bir şeydir. Rağbet tedricen zâil olmakta olduğundan at yetiştirmek nokta-i nazardan bu rağbetsizliğin terk edilmesi zamanı artık hulûl etmiştir. Şimdi atlarımız için Atina'da hakikaten bir pazar ticâretimiz olduğundan biz koşular yapmayacak ve

atlarımızın kıymetini isbât etmeyecek olursak alınacak fiyâtlar müntezir olan fiyât gibi olmayacak.

Simdiki halde Atine kıbrıs yetiştirmesi atlar için sınıfar açmış olduğundan şübhe edilmez ki diğer mücâvir memleketlerde aynı suretle hareket edeceklerdir. Şu bir müddet sonra cezire at yetiştirmek için pek müvafık olacağından at iştirâsı için bir merkez olacaktır. Fakat şunu hatıda tutmalıdır ki iyi bir şey yapmak istersen at koşuları yapmamız mutlakâ lâzımdır.

“Filli Turmemnet” âsâletlu vâli hazretleri tarafından Ankomi Kriesin’den satın alınmıştır. Bu kısarak yarı terbiye görmüş bir Arab kısrağının Temerer’den tevellüd etmiş doludur.

Müsmü’âtime nazaren Atina’da Bıbrıs yetiştirmesi atlar için husâsi sınıflar vardır. Bu müsmü’ât sahte mekrûn ise fiyâtlar tezâyüd edecek ve at yetiştirenleri kısaraklarının en iyi cins atlarla çiftleştirmelerine teşvik edecektir.

Şâi’ olan rivâyete göre nisan zarfındaki Paskalya’da icrâ edilecek koşularda lâ-âkl 16 kupa ihdâ edilecektir.

Hükümet iyi yetiştirilmiş bir aygır daha idhâl etmektedir. Bu hayvân yakın bir zamânda vâsıl olacaktır.

Diğer bir rivâyete göre (Luter) Atina’ya gidecektir.

Lefkoşa At Yarışları:

25 Mart 1925

25 Mart 1925’te Lefkoşa’da at yarışları ve iyi bir koşu temâşâ edilmiştir. Bir yarışmada cem’en dokuz koşu yapılmış olduğundan birgün öğleden sonra temâşâsı için fazla zannedilmiş ise de temâşâgirlerin hepsi memnûn oldukları görülmüştür. Her cins atlar için Keşa’da olma ikinci koşuda iki at müsâvi geldiğinden mâhren tekrâr koşu yapılmış ve Mister Ruv’un (Hevt İstâf)’ı tarafından kazanılmıştır.

Neticeler:

Birinci koşu, 3'üncü sınıf atlar için; 6 furlunag (Bir millik dutta üçü):

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Ruçambol	150	Onbaşı Osmân Hilmi
Utyâr	169	Başçavuş Tâhir mercân
Salvador	134	H. Hralambu

İkinci koşu her cins atlar için; 1 mil:

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Turtviz	145	Sirmalkolim İstivinson
Hevt İstaf	142	Mistir R. H. Rar

Üçüncü koşu, 2'nci sınıf atlar için; 1 mil:

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Gümüş	145	Süvari Onbaşısı İsmail Memiş
Androtsos	137	H. Yinakopnayı
Kumandan	141	Başçavuş Kipri Nikolayidis

Dördüncü koşu, 3'üncü sınıf atlar için; 5 turlunag (bir millik sekizde beş):

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Vutsis	145	Mistır S. Curciadis
Garivas	137	Mistır S. Pavlo
Septis	131	Mistır S. Şelliş

Beşici koşu, 3'üncü sınıf atlar için; 5 turlunig (Bir millik sekize beş):

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Aftolikos	135	Mistır E. D. Verceto Ahmed Fâiz Efendi
Utyar	133	Başçavuş Tâhir Mercân
Folamur	132	Onbaşı Mustafa Ali

Altıncı koşu, her cins hayvânlar için; 5 furlunig (bir millik sekizde beş):

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Androtsos	148	Dr. Yannakos Pinayi
Kumandan	132	Başçavuş Kipri Nikolayidis
Gümüş	160	Süvari Onbaşı İsmail Memiş

Sekizinci koşu, 4'üncü sınıf atlar için; 4 furlunig (Yarım mil):

At	Şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Vutsis	160	Mistır S. Curciadis
Turmenet	130	Sir Malkolim İstivinson
Ganivas	142	Mistır S. Palvo

Dokuzuncu koşu, mân'ali; 1,25 mil:

At	şikleti, Libre	Sahibinin İsmi
Aftolikos	137	Mistır E. D. VarcetoAhmet Fâiz Efendi
Meycur	142	Süvari Onbaşı Vâsıf Hüseyin
Tenser	128	Hüseyin Said Efendi

İngiltere Pazar Ticâretinde Fiyâtlar

Kânûn-ı Evvel 1924

	Guruş	şilin	Lira
Buğday kilesi (61 Lira)	8	6	0
Arpa kilesi (42 Lira)	7	5	0
Hurûb tonilatosu	0	10	7
Pamuk libresi	pinâ	50	14
Keten Tohumu tonilatosu	3	18	21
Keten tonilatosu	0	0	138
Kendir tonilatosu	2	6	49
Zeytin Yağı tonilatosu	0	0	78
Keten Tohumu Yağı tonilatosu	0	16	46

Kanûn-ı Evvel 1924

	Guruş	şilin	Lira
Buğday kilesi (61 Lira)	6	7	0
Arpa kilesi (42 Lira)	3	6	0
Hurûb tonilatosu	0	10	7
Pamuk libresi	pinâ	14	12

Keten Tohumu tonilatosu	0	13	22
Keten tonilatosu	0	0	138
Kendir tonilatosu	0	8	47
Zeytin Yağı tonilatosu	0	8	83
Keten Tohumu Yağı tonilatosu	0	14	50

Şubat 1925

	Guruş	Şilin	Lira
Buğday kilesi (61 Lira)	6	7	0
Arpa kilesi (42 Lira)	3	5	0
Hurûb tonilatosu	7	13	7
Pamuk libresi	pinâ	33	13
Keten Tohumu tonilatosu	6	10	22
Keten tonilatosu	0	0	134
Kendir tonilatosu	0	15	45
Zeytin Yağı tonilatosu	0	10	82
Keten Tohumu Yağı tonilatosu	4	12	51

Mecmû'a-i Ümür Tehriresi Hakkında İlânât:

Her gûnâ mektûblar ve neşr olunacak makâlât Lefkoşa'da "Kıbrıs Zira'at Memmûası" dairesinde mecmû'a müdirine hitâben irsâl edilecektir.

Muharerâtın yalnız Kâğıdın bir tarafına yazılması matlûbtur. Şu nokta da anlaşılmalıdır ki evvelce posta masrafı tediye olunmadıkça kâfe-i mürâsilât ve nümûneler i'ğde edilmeyecektir.

“Kıbrıs Zirâ’at Mecmû’ası”nın behr nüshası kazâ komiserine ve sâhib-i mecmû’aya mürâc’atle 3 guruş fiyatla veya posta icratıyla beraber 3,5 guruş mukâbilinde elde edilebilir.

Senelik abone bedeli altı kazâ merkezlerinde sâkin olanlar için 12 guruş ve kazâ merkezlerinden hâricde bulunanlar için de iki şilin bir vece peşin tediye olunacaktır.

İlânât İçin Alınacak İcra’âtların Mikdârı:

Tam bir sahifa	8 Şilin
Yarım sahifa	4 Şilin
Çarik sahifa	2 Şilin

Bir defadan ziyâde derc edilecek ilânât için husûsi şerâit mevcûddur. Yani: İlânât mecmû’ada iki defa neşr olunacak ise baladaki mukayâseden yüzde 10 tenzilât.

İlânât mecmû’ada dört defa neşr olunacak ise baladaki mukayâseden yüze 20 tenzilât.

Husûsi İlânât:

Talebler satış ve ya mübâdele için ‘arz olunacak eşyâ, ictimâ’at ve hâdisât hakkında ihbâr-nâmeler ve sâire: Türkçe 16 kelime için 3,5 şilin ve 16 kelimayı tecâvüz edip 62 kelimayı tecâvüz etmediği takdirde 2,5 şilin ve ilâveten behr 8 kelime için yarım şilin.

İlân-nâmeler yalnız kâğıdın bir tarafına yazılmasive “Kıbrıs Zirâ’at Mecmû’ası” idârehânesine mecmû’anın tab’ ve neşrinden 15 gün evvel vâsıl olması icâbeder.

Satışlar ve ilân-nâmeler için komisyon olarak vekâlet icratı olmak üzere yüzde 20 mikdârında bir nisbeec icrat müsâid olunabilir.

“Kıbrıs Zirâ’at Mecmû’ası” Kânûn-ı Sâni, Nisan, Temmuz ve Teşrin-i Evvel Aylarında Tekriben Ayın On Beşinde İntişâr Eder:

Sâhib-i mecmû’a hâricden gelen makâlatta dermeyân edilen ifâdeleri ve mütâl’atı tasviye etmeye lüzûm görmez. Bu makâlâtın mesûliyeti onu yazanlara aittir.

Alat-ı Zirâ’aye:

Âtidedi alet Zirâ’at Dâiresine mürac’atle haâzllarında gösterilen fiyatlarla satın alınabilir:

Sıra Nûmrâsı	Guruş	Şilin	Lira
1. Tek süngülü galov sabânı	0	0	4
2. Dört sürgülü sabân	0	0	6
3. Yaylı tarak, ön dişli	00	10	4
4. Dört çatalı bağçivân kazması	0	40	0
5. Beş çatalı bağçivân kazması	0	50	0
6. Dört çatalı patates kazması	0	4	0
7. Gübre kazması, dört çatalı	0	4	0
8. Sert toprağı kazmak için 4 dişli çatal	0	5	0
9. Sert toprağı kazmak için 5 dişli çatal	0	6	0
10. Sert toprakta patates kazmak için 4 dişli çatal	0	4	0
11. Sert toprakta patates kazmak için 5 dişli çatal	6	4	0
12. Seçator (her nev’i)	0	4	0
13. Ağaç mudamağa mahsûs çakı	0	2	0

14. Çiçek aşısı için çakı, numru 10	0	3	0
15. Çiçek aşısı için çakı, numru 15	0	4	0
16. Çiçek aşısı için çakı, numru 17	0	3	0
17. Çiçek aşısı için çakı, numru 204B	5	3	0
18. Çiçek aşısı için çakı, numru 323	5	2	0
19. Çiçek aşısı için çakı, numru 4466	0	2	0
20. Çiçek aşısı için çakı, numru 5078	3	3	0

Yunan Anonim Şirketi:

Kimyevi istihzârât kuvve-i intibâtiyeyi teksir edici mevâd Atina / Yunanistan.

Çiftçiler; tarlalar gezi mümkün olduğu mertebe ıslâh etmek ve gübrelemek isterseniz, ektiğiniz şeylerden büyük hâsılât almak isterseniz kuvve-i inbâtiyeyi teksir eden “Horuz” markalı mevâdı isti’ mâl ediniz.

Bunlar vatanımız için en münâsib olan şeylerdir.

Bütün mahsûlâtınızda ve ağaçlarınızda bunları isti’ mâl ediniz. Âtidekiler dâima istevikte mevcûttur.

0 - 16 - 0	15 - 0 - 0	7 - 7 - 3
4 - 12 - 3	0 - 12 - 6	20 - 0 - 0
6 - 8 - 8	4 - 10 - 5	0 - 0 - 48

Limason ve Mağosa'da N. P. Lanidis ve Şürekâsı:

Sabânlar! Sabânlar! Sabânlar!

Sabânlarınızı satın almazdan evvel Larnaka'da her nev'i alat-ı zirâ'eye idhâlâtı yapan "Mihail Berdeşevski"ye mürâcat ediniz.

Abone olmak arzû eden zevâtın âtideki sipariş verkasını imlâ ederek bedilât-ı lâzıma ile beraber "Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası" müdiriyetine irsâl eylemleri talep olunur.

Abone Bedilât-ı Senviyesi:

Cezire dâhilinde 1 şilin 3 gurus, posta icratiyle 1 şilin 6 gurus ve cezire hârici için

Sipariş-nâme

posta

icratiyle

2

Adres: (Yani isim ve şühret ve mahalli ikâmet müfesilen)

şilindir.

Peşin olarak senevi bedel iştirâk-i mukâbil

Posta havâle-nâme

Pul

Nokden

olarak

Lira Şilin Gurus gönderilmiştir.

Tarih _____ sene 1925

Lefkoşa'da Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası Muharirine:

Lütfen iç adibe bir baladaki adrese

... nüsha Kıbrıs Zirâ'at Mecmû'ası gönderiniz.

Açık bırakılan mahalde mecmû'a nüshalarının kaç aded olduğunu ve nasıl isâl edileceğini izâh ediniz.

Senelik abone 31 kanûn-ı evvelde hitâm mbulan 12 ay için ihtiyar olunuyor. Bedilât-ı lâyme birlikte gönderilmeksizin abone kaydı için vük'u bulan talebler is'at edilemez.

Posta vâsıtasıyla nakit gönderilemez.

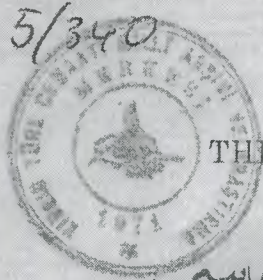
Altı kazâ merkezleri olan kasaba ve şehirlerde mukim aboneler için posta ücreti alınmaz. Ancak kazâ merkezleri olan kasabaların hârici olan mahallelere gönderilecek olursa behmehâl posta ücreti de zam olunmalıdır.

ÖRNEK METİNLER

KIBRIS ZİRÂ'AT MECMÛ'ASI

ÖRNEK METİNLER

5/340

THE CYPRUS AGRICULTURAL JOURNAL.

ییس زراعت مجموعہ سی

قبرسک زراعت اورمان و تجارتندن باحت رساله در.

اوج آیدہ بر نشر اولونور.

فی ۳ ن.غ

نيسان، ۱۹۲۵

۲۰۰ قسم ۲

مجموعه هیئت اداره سی طرفندن

احوال عمومیہ

نظر مطالعہ آلہ جق اولورسہق ۱۹۲۴ سنہ سنک زراعت نقطہ نظرندن
اولدیفنی ہیج بر وجهله ادعا ایدہ مہ بز. بغدادی و آرہ و امثالی ذخائر و
محصولاری فی الحقیقہ ۱۹۲۳ سنہ سی محصولاتی قسدرایی دکسہ دہ دیسکر
پک یوکسک فیاتلر استحصا ایدلشد.

نوق و ذخائر کی محصولر عمومیت اعتباریلہ ابی فیات ویر مشلدرہ. بو بابده
بوجب اولہ جق پک آزشی وارد.

۱۹۲ سنہ سی اوائلندہ زراعت دائرہ سی بریتانیا امپراطورلق سرکیسنہ اشیا و
ویلا یوب ارسال اتمکله پک زیادہ مشغول اولشدی.

مان راپورلردن استدلال اولندیقہ کورہ قبریس پورتقالرینک، لوقوملرک و
کاتلیلرک پک زیادہ مظهر تقدیر اولدیقہ شہہ ایدلر. جزیرہ نک دانہ لا
نہ پک زیادہ رغبت ایدلش و لغقرہ ایشلری ایچون پرنس ماری طرفندن
مقدارده بر سپارش ویرلشد.

قبریس چغجیلرینک قوه انباتیه بی تزیید ایدن کیمیوی کوبره لردن استحصال ایدیلن منافعی عاقبت ادراک ایتمکه باشلادق لری شمدیکی حالده کلی مقدارده کیمیوی کوبره ادخال ایدلمه سندن استدلال اولونوبور. زراعت دائره سی طرفندن سنه لردنبری جزیره نك مختلف ساحه لرده قطعانده اجرا ایدیلن بو کوبره لرك استعمالی نه کبی شایان استفاده نتایج ویردیکی ظاهر اولمشدر.

تجربه قطعاننک توسیع ایدلمی امید ایدلمکده در. چونکه رأی العین کوریه نك نتایج چغجیلک نقطه نظرندن بر جوق کتابلر و یا اعلاننامه لر اوقومقدن زیاده استفاده بی موجبدر.

اک بکی طرزده کی زراعت آلات و ادواتی ایچون چغجیلر طرفندن کوستریلن آرزو نظر دفته چاربه حق درجه ده تراید ایتمکده و بونلری ادخال ایدن مختلف مؤسسات بک ای بی بر حرکته بولونوبورلر. صبانلر، تراکتورلر بالخاصه خلق نزدنده مقبول و مرغوبدر. اخیراً بر قاچ خرمن ماکنه لری دخی ادخال ایدلمش ایه ده عمومیت اعتباریه شایان ممنونیت اولماشدر.

اک زیاده مهلاک اولان مختلف خسته لقلرک منعی ضمننده آشی استعمالی کلی صورتده اجرا ایدلمکده اولماسی حسیله تدریجاً اقباه حصول بولدیغی و کویلیلرک شمدیکی حالده خسته لاق ظهوری اوزرینه کیفیت طبع بیطری شعبه سنه اخبار ایتلری بو شعبه نك مساعیسی کویلیلر طرفندن تقدیر ایدلدیکنی کوسترمکده اولدیغی طیب بیطری نك ویردیکی راپورده ذکر و بیان ایدیلیور.

۱۹۲۳ ده ۱۴۳۱۵ حیوان اخراج ایدلدیکی حالده ۱۹۲۴ ده ۳۵۷۹۲ حیوان اخراج ایدلمشدر. هر صنفدن اخراج ایدلمکده اولان حیواناتک عددی تراید ایتمکده در. ۱۹۲۴ سنه سی طرفنده کلی مقدارده میوه اخراج ایدلمش و شمدی زراعت دائره سی لایقیه معلومات صاحبی بر علم الحشرات متخصصنه مالک اولدیغندن شورامی قطعاً تحقیق ایتش بر کیفیتدرکه سنوی استحصال ایدله نك میوه نك مقداری تراید ایدله جکدر. چونکه میوه لری کلی صورتده تخریب ایدن بونك آقتری تدریجاً تناقص ایدوب آزاله جقدر. کذا زراعت دائره سی شمدی میوه نك

اك موافق صورتده طوپلانمى اصولى دلائل و براهين ايله اثبات ايده جاك اولديغندن با نتيجه اجنبى ممالك بازار تجارنده دها اى فيات الله ايدلمه سنى موجب اوله جقدر.

حصار آلتده سنوى تشهير ايديلن صيغير، دوموز و آتار كي—حيوانات سر كيسى بعض صنفلك و بالخاصه اركك مر كبرك ضعيف و زبون اولمالرينه رغماً مدار تميز بر موفقيت الله ايتمشدى.

اين يتشديرلش خالص الدم حيوانات جلب و ادخال ايدلمه سنى نه كى/نتائجى نوليد ايتديكنى آكلامق ايتنهين كيمسه ايجون بو سر كيلرك هر هانكي برينى زيارت ايدرك شيمدى تشهير ايديلن حيوان ايله ۱۰ و يا ۱۵ سنه مقدم تشهير ايديلنلرى مقايسه ايتمه سى كافيدر. آت قوشوسى ميدانى آت جنسى يتشدير مك خصوصنده كى تكامل كورمك ايجون اك موافق بر محلد.

۱۹۲۴ سنه سى طرفنده ذخائر حصادينك تناقصنى موجب اولمقدن مسئول اولان قوراق بهار موسمى مستثنا اولمق اوزره هوا زراعت نقطه نظرندن بك اى ايدى. ياز موسمى سرب اولدينى كى صوك بهار ياغورلرى دنخى اير كن باشلا ديفندن فى الحقيقه سنه ك صوك اوج اى طرفنده بر چوق سنه لك تجاربى نتيجه سنه ياغورلرك بك زياده اولدينى تظاهر ايتمشدر.

ذخائر

۱۹۲۴ سنه سنه الله ايديلن نتايجى اقدمكى بش سنه ايله مقايسه

ايدن جدول بر وجه آتيدر:

بقداى		آرپه		يولاف		بورچاق	
ساحه	مقدار	ساحه	مقدار	ساحه	مقدار	ساحه	مقدار
دونم	كيله	دونم	كيله	دونم	كيله	دونم	كيله
۵۷۳۷۵۵	۱۸۵۱۰۰۰	۳۳۸۶۱۱	۱۶۹۹۰۰۰	۵۰۷۲۵	۲۰۵۰۰۰	۱۸۴۴۵۲	۱۶۵۰۰۰
۵۳۷۱۲۵	۲۶۱۱۰۰۰	۳۳۹۳۰۹	۲۴۴۱۰۰۰	۴۴۴۷۷	۲۸۶۰۰۰	۱۸۱۸۲۵	۱۹۳۰۰۰
۵۷۸۰۹۴	۲۴۹۶۰۰۰	۳۵۳۳۸۲	۲۴۵۸۰۰۰	۴۳۹۱۷	۲۱۷۰۰۰	۱۷۲۲۷۹	۱۰۸۰۰۰
۵۹۲۹۹۶	۲۳۸۰۰۰۰	۳۸۹۶۴۸	۲۶۰۰۱۰۰	۴۹۵۴۴	۲۳۳۱۵۰	۲۰۳۲۶۰	۱۷۰۰۰۰
۴۴۰۷۰۹	۲۳۱۸۳۳۱	۳۳۰۸۳۸	۲۲۳۵۷۶۷	۲۹۵۹۳	۱۸۱۱۵۰	۹۱۵۳۸	۳۴۴۰۰۰

اوزوملر، شرابلر و اسپرطولر

شراب اعمالی صنعتی قطعاً تکمیل ایتمکده در. زراعت دائره سی شراب استحصال ایدن کویلر ده یاشایان متخصصلری استخدام ایتمکده دوام ایدیور و بونلر کویلر چه حقیقه مطلوب اولان شیک نه اولدیغنی ایضاح ایدوب کوسترمکده درلر خلق عمومیتله قطران خلاصه سنی پک آز مقدارده استعمال ایتمکده درلر. هیچ شبهه یوق که زراعت دائره سنک بو بابده کی مساعیسی تقدیر ایدلمشدر. چونکه مستر آنطونیا- دیسک اوراده قالدیرلمسی دریش ایدلکده جزیره نیک هر طرفنده بر فریاد قویمشدر. پارار تجارت بولوق مقصدیه کلیتلی مقدارده شراب خارجه ارسال ایدلمش و بو صورتله مشترک العمل شرکتلر طوغریدن طوغری به آلیش ویریش ایدمه بیلهرک متوسطلرک قازانجلارندن قورتولوپورلر. زراعت دائره سی بریتانیا امپراطورلق سرکیسینه تقریباً ۳۰۰ قیه قورو اوزوم کوندرمشدر. بونلر بیاض یاش اوزومدن یایلمش و سیاه یاش اوزومدن یاییلانلردن ده زیاده ای ایدی. بو بابده کی راپور هنوز دائره نیک بدینه واصل اولمامشدر.

جزیره ده تازه اوزوملر، شرابلر، اسپرطولر، قورو اوزوملر محصولاتنی کوسترن جدول بر وجه آئیدر:—

پان یتشدیریلنلرک عددی	زرعت تکتمه کی مجه دوئم	قاره اوزوملر قیه	شراب غالون	اسپطو غالون	شراب و اسپرطو تکتمه سی
۱۶۰۰۰	۲۶۰۰۰۰	۳۴۰۰۰۰۰۰	۳۹۵۵۴۱۶	۸۱۹۶۰۲	۸۶۴
۱۶۰۰۰	۲۴۱۳۸۰	۴۱۴۹۶۴۱۳	۵۷۷۱۸۹۰	۲۹۹۱۴۶	۱۲۳

قورو اوزوملر

۱۹۲۰	.	.	.	۹۹۹۷۴۰	قیه
۱۹۲۱	.	.	.	۱۱۸۷۱۰۰	»
۱۹۲۲	.	.	.	۲۲۰۵۹۲۰	»
۱۹۲۳	.	.	.	۲۳۳۴۰۷۵	»
۱۹۲۴	.	.	.	۳۹۳۲۱۲۰	»

زیتونلر

شیمی به قدر استاتیستیکلر یدیمزه واصل اولمادی. فقط سنه زیتون محصولی حقدنه وسطی درجه ده ایدی.

پتاسلر

پتاسلر آره سنده کلی مقدارده خسته لق اولش ایسه ده بو کیفیت حکومت علم الحشرات متخصصی طرفندن نظر دقتنه آتمکده در. امید اولونوبورکه پوندن صو کره نظره چارپاچق تکامل الله ایدیه جکدر.

ادخالانجیلر خارجدن کلی مقدارده اپ ای تخلق پتاسلری کتیرمکده دوام ایدیورلر. زراعت دائرهمی ده بونی ممکن اولدینی مرتبه ده تسهیل اتمکده در. قبریسده یتیشن پتاسلر ظن ایدرم که هر پتاس قدر اییدر. بناء علیه لوندره بازارنده دیگر ممالکدن کاترله مسابقه ایده جکدر. تجربه لر ایرکن اجناس مختلفه ایله اجرا ایدلمکده در.

کچن ایکی سنه لک پتاس ایستاتیستیکلری

ساحه دوئم	استحصالی ایدیلن قبه
۱۹۲۴ . . . ۷۸۹۹	۶۵۶۰۲۱۰
۱۹۲۳ . . . ۱۶۲۲۸	۵۷۲۰۹۹۰

خروبیلر

بو سنه وراخیقاریا تسمیه اولونان خروب خسته لقی علم الحشرات متخصصنک نظر دقتنی جلب ایتیمکده در. متخصص مومی الیه کرینه ده یاز موسمی اوائلی طرفنده کلی وقت صرف ایش و کال دقتله تاریخ حیاتی تبیع ایشدر. بالطبع نتایج برکونده الله ایدیه مز. بو سنه محصول ایی اولدینی کی فیاتلرده ایی ایدی.

خروب استاتیستیکلری

خروب افاجلرینک هردی	خروب محصولی
۱۹۲۴ . . . ۲۵۴۹۸۱۰	۲۲۳۹۸۶
۱۹۲۳ . . . ۲۷۰۳۴۰۳	۱۱۴۵۳۰